

ŠIAME NUMERYJE :

Ar laimė čia galima?

Tėvų pavyzdys

Mūsų didieji uždaviniai

Ar taikytis su realybe?

Religinis auklėjimas šeimoje

Ar jaunuoliui nereikia globos?

Iš filmų pasaulio

1961 M. GRUODŽIO MĖN. (DECEMBER) VOL. XII. NO 11

TURINYS

Mūsų didieji uždaviniai —	
J. Janonis	323
Ar laimė čia galima? —	
A. Grauslys	327
Tėvų pavyzdys —	
B. Markaitis, S. J.	332
Ar jaunuolis nereikalingas tėvų globos? — P. Alšėnas	337
Religinio auklėjimo reikalingumas šeimoje — A. Kezys, S. J.	339
Ar jau turime “taikytis su realybe”? — L. Dambriūnas	341
Nepražysk per anksti —	
J. Aug. - Vaičiūnienė	345
Realios pastangos lietuviybės išlaikymui — E. Gerdauskaitė	346
Pasikalbėjimas su J. Gliuda —	
Alė Rūta	349
Iš filmų pasaulio —	
J. Vaišnys, S. J.	350
1961 m. turinys	351

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleintotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis Algirdo Kurausko
Vinjetės Ados Sutkuvienės
Spausdina Immaculata Press

Mėgina susikaupti

A. Kezio, S. J. nuotr.

1961 GRUODIS
(DECEMBER)
VOL. XII, NO. 11

Laiškai *lietuviams*

KIEKVIENAS VAKARAS APGAUBIA ŽEMĘ RIMTIMI,
BET GAL NUOSTABIAUSIAS YRA TAS VAKARAS,
KAI APLINK KŪČIŲ STALĄ SUSĖDUSIOS ŠEIMOS
SURIMTĖJA, SUSIKAUPIA IR SUSIMĄSTO.
ŽMOGUS PASIJUNTA STOVIS PRIEŠ DIDELĘ PASLAPTĮ,
KAI DIEVAS TAMPA ŽMOGUMI, DANGUS PASIEKIA ŽEMĘ,
KAI IŽEISTASIS ATEINA KENTĖTI UŽ IŽEIDĖJĄ,
KAI ANTGAMTINĘ LAIMĘ PRARADUSIAJAM
VĖL SUSPINDI LINKSMAS ATGIMIMO RYTAS,
KAI JO LIKIMAS JAU NĖRA TIK MIRTIS IR KAPAS,
BET AMŽINO GYVENIMO VARTAI TUOJ VĖL ATSIVERS.
TIKRAI NUOSTABI TOJI BETLIEJAUS PASLAPTIS:
DIEVYBĖ ČIA JUNGIASI SU ŽMOGYBE,
DŽIAUGSMAS MAIŠOSI SU MELANCHOLIJA,
ILGAS, BET VILTINGAS ŠVIESOS LAUKIMAS
PAGALIAU VAINIKUOJAMAS PASIAUKOJANČIOS MEILĖS.

MŪSŲ DIDIEJI UŽDAVINIAI

J. JANONIS

MŪSŲ uždaviniai išėivijoje, at-
rodo, turėtų būti tokie aiškūs,
kad net nebedrašu apie juos kalbėti.
Bet, atsižvelgiant į šiandieninę mūsų
tautos kritišką padėtį, niekad nebus
per daug apie tuos uždavinius kalbėti
ir vienas kitą raginti jų neužmiršti.
Pagrindiniai mūsų uždaviniai yra iš-
laikyti išėivijoje lietuviybę ir iškovoti
Lietuvai laisvę.

Jau nekartą esame ir iš priešų ir iš
draugų girdėję, kad mums vilčių nėra,
kad neatgausime nei laisvės nei išėivi-
joje neišliksime lietuviais. Tačiau nuo
mūsų priklauso, ar mes išliksime gyvi
savo tautai, nuo mūsų dvasinio stipru-
mo priklauso, ar mes kovą laimėsime.
Dažnai kova yra laimima ne fizine jė-
ga, bet dvasios stiprumu.

Iš istorijos žinome, kad daug tautų
pasaulyje išnyko, o kitos baigia išnyk-
ti. Kokios yra tautų išnykimo priežas-
tys? Kartais gali būti išorinių priežas-
čių: karai, epidemijos, didelės gamti-
nės katastrofos. Bet dar pavojingesnės
yra vidujinės priežastys: susimaišy-
mas su kitų tautų žmonėmis, užmirši-
mas savo kalbos, dainų, papročių, ne-
gerbimas savo vardo nei savo garbin-
gos praeities. Iš šitų vidujinių negala-
vimų tik pati tauta gali išsigelbėti, jei
laiku pastebės pavojų ir energingai
imsis tinkamų priemonių.

Mūsų padėtis išėivijoje nėra leng-
va. Lietuvis visais laikais nutautinimui
nebuvo atsparus. Mūsų tautos istorija
gyvais faktais rodo, kokių didelių dva-
sinių nuostolių dėl šios savo silpnybės
esame patyrę. Nors mūsų tauta dabar

yra visokiais būdais naikinama, bet
niekas jos neįstengs sunaikinti, jei mes
patys savęs nesunaikinsime. Juk mūsų
rankose yra lietuvių vardo ir gimtosios
kalbos išlaikymas. O tai yra lietuvi-
ybės išlaikymo laidas.

Savo mandagumu, kuklumu, vai-
šingumu, gailestingumu, teisingumu,
darbštumu ir kitomis geromis ypaty-
bėmis lietuvis svetimose šalyse yra
išsigijęs garbingą vardą. Tačiau yra
nemaža lietuvių, kurie gal iš per di-
delio kuklumo nepastebi ar nenori pa-
stebėti, kad dažnai save prieš kitus be
reikalo žemina, girdami ir vertindami
tik tai, kas svetima, o peikdami, kas
sava. Svetimybų garbinimu jau mes
pasižymėjome ir Lietuvoje. Svetimą
kultūrą mes esame įpratę kelti į pa-
danges, o savąją drabstyti purvais.
Tai yra pavojinga mūsų tautinė liga,
nuo kurios jau ne vienas yra miręs,
kiti — jau agonijoje, o tretieji dar tik pra-
deda sirgti.

Lietuvius galima suskirstyti į tris
kategorijas: 1. kurių gyslose teka lie-
tuviškas kraujas, bet kurie savęs jau
nebelaiiko lietuviais; 2. kurie save dar
laiko lietuviais, bet yra nesąmoningi
ir nesusipratę; 3. visi susipratę lietu-
viai. Aišku, kad pirmosios ir antrosios
kategorijos mūsų broliai ir sesės jau
yra išbraukę iš savo širdies gimtąją
kalbą, lietuviškus papročius, dainas,
pasakas, yra užmiršę garbingą savo
tautos praeitį. Vis dėlto juos dar gali-
ma atgaivinti ir susigražinti savo tau-
tai. Darbas, žinoma, sunkus, nes meto-
dai dar neišbandyti ir nedaug turime

tokių, kurie šio darbo imtųsi. Išėjimoje mes neturime po savo kojomis gimtosios žemės, bet turime stiprų pagrindą ir efektingus vaistus gydyti nutautimo ligai. Tas pagrindas yra mūsų kalba ir istorija, o vaistai — dainos, menas, šokiai.

Lietuvių istorija

Savo istorija mes per mažai rūpinamės ir per mažai ją pažįstame. Mokslininkai mano, kad Pabaltijy galėjo žmogus gyventi jau prieš 18.000 metų, o lietuviai čia atkeliavę apie 2000 m. prieš Kristaus gimimą. Romėnų rašytojas Tacitas (52-117) savo veikalė "De situ, moribus et populis Germaniae" aprašo aisčių gyvenimo būdą, užsiėmimą ir religiją. Jis pažymi, kad aisčiai rūpestingai dirba žemę, geriau "negu tingūs germanai". Pasak Jordane, IV amž. ostgotų karalius Enmanrichas nukariavęs aisčius. Tas pats Jordane rašo, kad aisčiai yra taiki žmonių giminė. Vienuolio Ansgaro biografas Rimbertas (865-888) knygoje "Vita Sancti Ansgarii" rašo apie Apuolės išgriovimą. Lietuvos valstybės pradžia mes paprastai laikome Mindaugo laikus (XIII amžių). Net spaudoje buvo siūlyta drauge su vasario 16 d. minėti ir Mindaugo valstybės įkūrimo metus, bet tai būtų didelė klaida. Kažin, ar mūsų valstybės pradžia nesiekia pirmojo šimtmečio pradžios, kai, pagal Byčnovo kroniką, pas aisčius atvykęs Palemones su sūnumi? Tad ir šiuo atžvilgiu pasirodo per didelis lietuvio kuklumas.

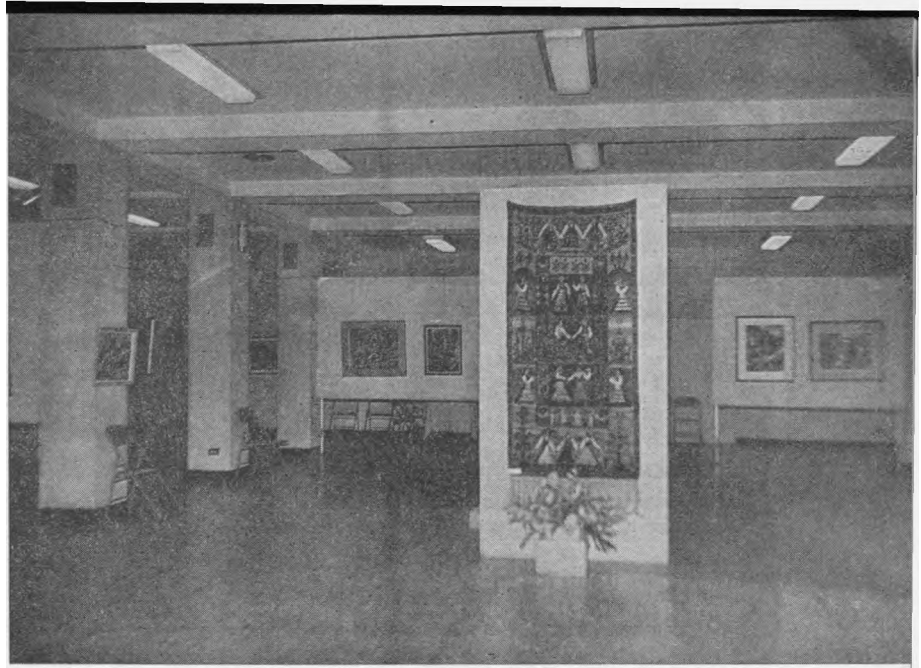
Kitos tautos, kurios savo valstybės pradžią nukelia prieš tūkstančius metų, neturi tvirtesnio istorinio pagrindo už mus. Kinija savo valstybės pradžią laiko 3082 m. prieš Kristų, savo legendarinius imperatorius bei valdovus laikydama tikrais. Rusijos valstybės

pradžią laikoma 862 m., tačiau ir ji yra paremta tik padavimu. Tada šios šalies gyventojai Variagams, trims Rus giminės broliams, pasakė: "Ateikite ir valdykite mus. Mūsų žemė didelė, bet nėra tvarkos". Vyresnysis brolis apsigyvenęs 862 m. Naugarde ir pradėjęs valdyti Rusiją. Italija iš daugybės kunigaikštijų į vieną valstybę susijungė tik XIX amžiuje (1861-1870). Vokietija buvo suvienyta į vieną valstybę 1871 m., kuri po 1648 m. buvo susiskaldžiusi net į 400 valstybėlių. Tad ir mes visai drąsiai galime savo valstybės pradžią nukelti daug anksčiau negu XIII amžius.

Lietuvių kultūra, ir kalba

Pažvelgę į savo kalbą, papročius ir meną, pamatysime, kad lietuviai buvo kultūringesni už kitus savo kaimynus. Jie pasižymėjo muzikalia siela ir ją parodė savo dainose. Mūsų tautinis menas, audiniai, rūbai ir šokiai iki šiol stebina kitataučius. Lietuvių kultūringumą parodo ir tas faktas, kad jie atskyrė žmogų nuo gyvulio, gyvulį nuo paukščio, ką gražiai įrodo lietuvių kalba. Lietuvis žmogų valgydina, gyvulius šeria, paukščius lesina. Lietuviui žmogus miršta, gyvulys nudvesia. Tik bitelę už jos darbštumą lietuvis pagerbė, sakydamas, kad ji miršta, kaip ir žmogus. Norėdami labiau įsitikinti lietuvių kalbos kultūra ir žodingu, dar galime paminėti, kad lietuvis vaikus peni, šunis ir kates lakina, kiaules liubia. Gyvulių nudvėsimui taip pat vartojami įvairūs žodžiai: krito, nusprogo, nunyko. Lietuvis burną prausia, galvą trenka, rankas mazgoja, kojas plauna, rūbus skalbia, velėja, skalauja. Šie gausūs žodžiai rodo, kad lietuvis jau nuo senų laikų yra buvęs švarus. O juk švara yra kultūros pažymys. Kitų tautų žodyne šiems

Šis "L. L." numeris yra iliustruotas A. Tamošaitienės audiniu ir tapybos kūrinių, buvusiais jos meno parodoje Čiurlionio Galerijoje, Čikagoje.

išsireiškimams terandame dažniausiai tik po vieną žodį.

O kaip mūsų kalbą turtina daugybė mažybinių ir maloninių žodžių! Nė vienoj kitoj kalboj jų tiek nerandame. Kalbininkai daiktavardžiui "tėvas" priskaičiuoja kelias dešimtis įvairių lyčių: tėvas, tėvelis, tėvužėlis, tėtytė, tėtelis, tėtukas, tėveliukas ir t. t. Šie žodžiai yra gimę iš labai jautrios ir švelnios lietuvių sielos. Lietuvis negali išreikšti gilių jausmų kitos kalbos žodžiais, nes juose neranda pakankamo preciziškumo ir rafinuotumo.

Geriausias kriterijus išmatuoti tautos sielai yra jos kalba, dainos, muzika, menas. Kultūringasis pasaulis, šiuo mastu išmatavęs lietuvių tautą, ją labai įvertino. Tegul mūsų bepradedą nutausti broliai ir sesės išgirsta, ką apie mus kiti kalba. "The Encyklopedia Americana" (1942 m., 17 tome, 482 psl.) rašo: "Lietuvių kalba yra senesnė už graikų, lotynų, vokiečių, keltų ir slavų kalbas. Ji priklauso indoeuropiečių kalbų grupei ir yra artimiausia sanskritui. Panašumas tarp lietuvių kalbos ir sanskritų yra toks glaudus.

kad lietuvių kaimiečiai gali suprasti mokslininkų ištariamus sanskritų sakinius. Todėl filologai sutinka, kad lietuvių kalba yra seniausia iš visų gyvųjų kalbų. Įsidėmėtinas ir tas faktas, kad lietuvių kalba turi tiek panašumo su graikų ir lotynų kalbomis, kiek su sanskritu. Jeigu tautos siela apsireiškia jos dainose, tai lietuvių užsitar nauja būti laikomi pačia ramiausia ir taikingiausia rase pasaulyje."

Goethe ir Herderis taip pat sau įkvėpimo sėmėsi iš lietuviškų dainų. Reclus, vienas žymiausių pasaulio geografų (1830-1905), savo veikale "Geographie Universelle" sako: "Jei tautos vertė būtų žmonijos matuojama tos tautos kalbos bruožais, tai lietuvių stovėtų Europoje pirmoje eilėje". Žymus kalbininkas A. Meillet (1866-1936) savo veikale "Les langues dans l'Europe nouvelle" rašo: "Pagrindinis lietuvių kalbos bruožas yra jos senumas. Nors patys seniausi lietuvių kalbos tekstai yra iš XVI amž., tačiau kai kurie lietuviški žodžiai yra artimesni pirmapradei indoeuropiečių lyčiai negu atitinką sanskritų arba graikų kalbos

žodžiai, žinomi daugiau kaip prieš du tūkstančius metų". Karlovičius pabrėžia, kad lietuviai ūkininkai XX-me amžiuje šnekasi ta kalba, kuri yra kadaise buvusi visų indoeuropiečių kalbų motina. Minėtas filologas A. Meillet savo studentams sakydavo: "Jei norite sužinoti, kaip jūsų protėviai kalbėjo, nuvykite į Lietuvą ir pasiklausykite, kaip kalba lietuviai kaimiečiai". Kantas kadaise kreipėsi į europiečius, ragindamas gelbėti ir išlaikyti Lietuvą, nes lietuvių kalba esanti kelias pažinti Europos tautų kultūrai. Jis rašė: "Lietuva turi būti išlaikyta, nes jos kalba yra raktas, kuris padės atspėti ne tik kalbotyros, bet ir istorijos mįslę". Ir Adomas Mickevičius tas pačias mintis išreiškė kitais žodžiais: "Lietuva turi raktą išspręsti visoms slavų problemoms. Lietuva yra mįslė, kuri dar turi būti atspėta ir apreikšta pasauliui". Tad ir dr. A. Ramūnas savo tautiečiams sušunka: "Lietuvi! Brangus tautiet! Tokius žodžius iš pačių pasaulio mokslininkų lūpų girdėdamas, kaip galėtum nemylėti, nevertinti mūsų protėvių palikto brangiausio turto, kuris kartu yra ir viso vakarų pasaulio bei visos žmonijos lobis".

Mes, palikdami tėvynę, praradome visus savo turtus, visas medžiagines brangenybes, bet išsinešėme vieną brangų deimantą — motinos kalbą, mūsų tautos sielą. Mūsų protėviai tūkstančius metų tą brangenybę išnešiojo savo širdyje ir mirdami perdavė vaikams. Tauta ją išsaugojo iki mūsų dienų. Mes esame įpareigoti ją toliau saugoti ir perduoti ateinančioms kartoms.

Dabartinė padėtis

Ne per seniausiai A. Rimvydis "Drauge" rašė: "Yra nemaža tiesiog pritrenkiančių faktų. Štai abu tėvai in-

teligentai, tėvas profesorius, bet vaikų lietuviškumu visai nesirūpina. Berniukas kartais siunčiamas į amerikiečių skautų stovyklą, bet ne į lietuvių. Tėvai mielai į balius važinėja, bet paaukusių vaikų į lietuviško jaunimo vakarėlius neveža. Užtat dabar tie vaikai su lietuvišku jaunimu jokių ryšių nepalaiko. Štai inžinierius, kuris turi kelias mergaites, motinos prižiūrimas, bet jos visos kalba tik angliškai. Štai kita inteligentiška šeima su septyniais tūkstančiais dolerių metinių pajamų, bet to jiems neužtenka, todėl eina dirbti ir žmona. Vaikus augina amerikietė, žinoma, mokydama tik angliškai".

Palyginus dabartinius imigrantus su pirmaisiais ateiviais, tokio inteligentų elgesio jokių būdu negalima pateisinti. Nors pirmieji ateiviai buvo daugiausia bemoksliai, išaugę po svetimu jungu, bet vaikus ir anūkus išmokė lietuviškai kalbėti. Prel. J. Balkūno žodžiais, lietuviškumą pradėjo Amerikoje silpnėti tik nuo 1930 metų. Ligi tol bažnyčiose anglų kalbos nebuvo girdėti. Mokyklose katekizacija buvo tik lietuvių kalba. Tik po 1930 m. pradėta bažnyčiose vartoti dvi kalbos, laikraščiuose atsirado angliški skyriai. Šios permainos svarbiausia priežastis — mišrios šeimos.

Juo žmogus daugiau tolsta nuo savųjų, tuo labiau linksta prie svetimųjų. Mozė savo tautai uždraudė kurti šeimas su svetimtaučiais. Jis tai padarė Dievo vardu. Jeigu nebūtų buvę to draudimo, Izraelio tauta jau seniai būtų išnykusi, susimaišydama su kitomis tautomis. Lietuviai šiuo reikalu rašytų įstatymų neturėjo, bet savo vaikams jokių būdu neleisdavo kurti šeimas su svetimtaučiais. Tėvai net atsižadėdavo savo vaikų, kurie jų nepaklausydavo. Gal šiandien tėvai ir neatsižadės

mišrias šeimas kuriančių vaikų, bet jie bus išbraukti iš savo tautos. Mišrias šeimas Vaižgantas pavadino vėžiu. Tai prasmingas vardas. Kaip vėžys yra beveik nepagydoma liga, taip ir mišrios šeimos beveik visuomet neša tautinę mirtį.

Jeigu lietuviai kurs tik lietuviškas šeimas, jeigu šeimose vaikai bus mokomi lietuviškai skaityti ir rašyti, tai tautybė bus išsaugota. Šiandien mūsų tauta gyvena skaudžiausias savo istorijoje dienas, tačiau ji išliks gyva, jeigu mes patys jos nenumarinsime.

AR LAIMĖ ČIA GALIMA?

ALFONSAS GRAUSLYS

LAIMĖS sąvoka yra daugiareikšmė. Beveik kiekvienas laimę savaip supranta. Kas vienam atrodo laimė, kitam gali taip neatrodyti. O ir tas pats žmogus įvairiais savo gyvenimo laikotarpiais laimę gali kitaip įsivaizduoti. Galima tik prisiminti vieną ištraukėlę iš vokiečių rašytojo Goethe's pasikalbėjimų su Eckermanu, kur rašytojas pasisako, kad savo 75 metų gyvenime nėra turėjęs nė keturių savaičių pilnos laimės. Tačiau tuo pačiu metu, kalbėdamasis su kitu, jis pasisakė, kad jaučiasi laimingas ir norėtų iš naujo pergyventi savo praėjusį gyvenimą. Vienaip ir kitaip kalbėdamas, rašytojas sau neprieštaravo, bet vienu ir kitu atveju jis suprato laimę skirtinga prasme. Tad yra daug įvairių laimės supratimų, ir net tas pats žmogus tuo pačiu metu gali būti vienu atžvilgiu laimingas, o kitu ne. Kitaip sakant, labai dažnai ir laimingas žmogus džiaugiasi tik daline laime. Tad kas yra laimė žmonių supratimu?

Laimės aptarimai

Daugumas eilinių žmonių dažniausiai galvoja, kad laimingas yra tas, kuris turi daug visokių medžiaginių

gėrybių ir gali jomis naudotis. Bet yra ir tokių, kurie tvirtina, kad laimė glūdi ne tų gėrybių kiekyje, bet pasitenkime tuo, ką turi. Reiškia, vieni laimę supranta grynai medžiaginiais, o kiti daugiau dvasiniais. Pirmieji tariasi objektyviai laimę grindžia, nes turtas, sveikata, pasisekimas, laiminga meilė — tai daugiau ar mažiau apčiuopiamos gėrybės. Antrieji, kad ir nieko, kas čia suminėta, neturėdami, gali jaustis laimingi, nes jie visa to nė negeidžia, jie net peikia tuos, gėrybėmis pertekusius, nurodydami, kad tarp jų būna nusivylimų, savizudybių, kad tos gėrybės yra nepastovios, todėl ir jomis paremta laimė yra trapi. Štai kodėl, anot jų, jau senovės romėnų išminčiai rašė, kad išmintingas žmogus prie nieko neprisiriša, kas yra panašų į molinius indus ar stiklines taures (Epiktetas), nes prisirišti prie tokių dalykų yra tas pat, ką bandyti pamilti pralekiantį žvirblį (Marcus Aurelius).

Kiti sako, kad laimingas yra tas, kuris yra visada patenkintas. Tačiau atrodo, kad bet koks pasitenkinimas dar nėra laimė. Pavyzdžiui, yra idiotų, kurie nuolat linksmi, daug juokiasi, niekuo nesirūpina, o tačiau jų laimin-

gais vadinti nenorėtume ir tokios "laimės" sau netrokštume. Tokia laimė yra pagrįsta iliuzija, apsigavimu, savo tikro stovio nepažinimu. Tikrai laimei reikia ne bet kokio, o išmintingai pagrįsto ir pastovaus pasitenkinimo.

Dar kiti tvirtina, kad laimingas yra tas, kurs turi daug malonumų. Dažniausiai čia galvojama apie kūniškus malonumus. Bet negalima pamiršti tos gyvenimiškos tiesos, kad nuolatiniai malonumai nusibosta ir kartais net pasibiaurėjimą sukelia, virsdami nemalonumais. Norint malonumą pajusti, reikia pertraukų. Reikia net skausmo, nes, anot vieno savotiško posakio, reikia visada ko nors trokšti, kad savo laimėje netaptum nelaimingu. Kitaip sakant, reikia trūkumų ir kančios, nes vien "malonumai — tai kvailųjų laimė" (prancūzų posakis). Malonumai, lepindami žmogų, demoralizuoja jo charakterį ir valią. Pravartu prisiminti ir tuos išmintinguosius, kurie nujaučia ir supranta, kad negali būti kalbos apie laimę, jei žmogus neturi priemonių neišvengiamos kančios kartumą pasaldinti, ją nuskaidrinti ir paversti džiaugsmo sąlyga. Vienas tokių išmintingųjų laimę aptardamas, galėjo taip pasakyti: "Mano gyvenime netrūko nieko, kas priklauso prie laimingo gyvenimo sąvokos, netrūko net kančios" (Lavedan). Tad gal tikrai laimingas tegali jaustis tas, kuris savo laimės negrindžia išorine laime. Šitaip laimingi jautėsi senovės indų išminčiai, sakydami: "Kaip laimingai gyvename, kurie nieko savo neturime."

Išoriniuose dalykuose laimės ieško tik grynai gamtiniai jaučia, negilūs ir paviršutiniški žmonės. Jiems net neateina į galvą, kad laimės galima ir reikia ieškoti dvasinių vertybių laukuose. To nepatyrę, jie visai nenujaučia tos laimės galimybių, kuri grin-

džiama atgamtinio gyvenimo turtais. Šiame straipsnyje prie tų gilesnių tikrosios laimės šaltinių nesustodami, norime paminėti tik du didžiuosius krikščionybės šulus, šv. Augustiną ir šv. Tomą Akvinietį, kurie siūlė savo gyvenimo laimę remti dvasinėmis vertybėmis. Šv. Augustinas labai gyvenimiškai aptaria laimę, sakydamas, kad laimingas yra tas, kuris turi tai, ko nori, o nenori nieko pikta. Šiame trumpame laimės aptarime glūdi labai gili mintis: šventasis siūlo išbraukti iš savo gyvenimo nuodėmę, didžiausią visų nelaimių šaltinį, ir tokiu būdu gyvenimą nuskaidrinti. Tokio laimės aptarimo išmintį patvirtina ir kiti šventieji, kurie tik vieni tikraja prasme yra laimingi, ir ypač dėl to, kad labiausiai kovojo su nuodėme. Šv. Tomas, pabrėždamas, kad žmogus savo prigimtimi taip stipriai ilgisi laimės, kad net negali nenorėti būti laimingas, tos laimės pagrindu laiko Dievą, į kurią artėdami protu per pažinimą ir valia per meilę bei šventumą, artėjame į laimę, nutildydami savo giliausią jos ilgesį.

Klystkeliai laimės kelyje

Grįžtant prie gamtiniai ar žemiškai nusiteikusių žmonių nuotaikos, kurie ieško laimės čia žemėje ir joje randamosė gėrybėse, norėtusi giliau išvelgti į tuos šaltinius, kurių vandeniu jie tikisi nuraminti savo laimės troškulį. Tie dažnesni šaltiniai — tai nuolatiniai bendravimai, svečiavimaisi, pramogos su žmonėmis, ieškant jų tarpe suraminimo, paguodos ir malonumo. Kitas toks šaltinis — tai jau minėtas grynai pojūčių malonumas dažniausiai seksualinio gyvenimo srityje.

Nuolatinis progų ieškojimas su žmonėmis susipažinti, svečiuotis ir pramogauti — tai toji nuotaika, kurios pagrinde yra malonumų ieškojimas. Ko-

Parodos atidarymo metu A. Tamošaitienė ir J. Daužvardienė, apsuptos tautiniais rūbais apsirengusio jaunimo.

kia tuštumo bedugnė būna tokių žmonių dvasioje, kurie nė dienos negali pabūti be kitų žmonių! Koks nerimas ir dvasinis badas viešpatauja tokiose sielose! Jeigu jie maitintųsi dvasinėmis vertybėmis, tai taptų tikromis asmenybėmis ir būtų daug laimingesni. Tačiau kasdien tuščiuose bendravimuose leisdami laiką ir jį užpildydami apkalbomis bei liežuvavimais, jie maitinasi taip nemaitinančiu maistu! Anot pranašo, jie yra išsikasę šulinius, kuriuose nėra vandens. Susipažinti su didžiaisiais žmonėmis ir su jų knygoje paskleistomis mintimis jiems nerūpi, jie tokio bendravimo naudos nesupranta. Jei "Kristaus Sekimo" knyga sako, kad tie, kurie daug keliauja, retai šventi tampa, tai, tą mintį praplečiant, galima tvirtinti, kad tie, kurie per dažnai ieško malonumo bendravimuose ir pramogose, retai tampa gilesni, išmintingesni ir dvasingesni. M. Proust († 1922), kuris labai gerai pažino prancūzų aristokratų bendravimą, sako, kad jų salionai jam atrodė tartum mūšio laukai, kur susikerta lau-

kiniškiausios aistros. Panašiai galima pasakyti, kad ir šiandieninių eilinių žmonių subuvimuose dažnai yra kurstomi nedalyvaujančiųjų draskymo ir jais maitinimosi instinktai. Kitas anų laikų prancūzų salionų "liūtas" Balzac († 1850) pastebi, kad "baliai, žaidimai ir visos tos tuščios pramogos sugalvotos tam, kad apgautų širdies tuštumą". Dar galima pridėti, jog jos sugalvotos ne tam, kad tą tuštumą užpildytų. Tikrosios laimės ypatybės yra vidaus ramybė ir giedra. Bet šias nuotaikas labai dusina ir gesina kiekvienas blaškymasis. Jei patys nepajėgsime savyje iškasti laimės šaltinio, tai niekas kitas negalės jos mums duoti.

Grubūs kūniški malonumai, pažvelgus į juos iš platesnės laiko tolumos, yra tik laimė kabutėse, nes "kryžiaus neigėjai ir malonumo garbintojai nėra mažiau nukryžiuoti negu šventieji" (Mauriac). Malonumai anksčiau ar vėliau mūsų gyvenime suaidi skausmo aidu. Malonumų gaudymas neišvengiamai jungiasi su sąžinės priekaištais, jie yra laimimi vidaus ne-

ramumų kaina. Daug slaptųjų ir sudėtingų kančių lydi kai kuriuos malonumus, ir "gašlusis vaikščioja tamsiausiais pasaulio keliais" (J. Wassermann).

Minėtieji prancūzų rašytojai, F. Mauriac ir M. Proust, o taip pat J. Green ir G. Bernanos, savo raštuose nemažai gilinęsi į kūniškos aistros prigimtį, labai stipriais žodžiais tai aistrai nuplėšia kaukę. Anot F. Mauriac, nors malonumas ir pasibiaurėjimas vienas kitą seka, tartum žaiba perkūnas, ir nėra tarpo tarp malonumo ir pasibiaurėjimo, tačiau, ir taip trumpai besitęsdamas, jis įstengia ilgai kankinti, nes malonumas, tasai budelis, be pasigailėjimo kankina savo aukas ir dažnai tartum vėžys sunaikina tas vietas ir esybes, kurias apsėda. Gal čia rašytojas turėjo galvoje aistros nepasotinamumą ir jos augimą, ją sotinant, gal galvojo apie lytines ligas...

Nemažiau kritiškai apie tuos dalykus pasisako J. Green. Anot jo, "malonumas neveda į nieką, jis nori būti pats sau tikslas, bet šitą vaidmenį taip vargingai vaidina. Todėl jei norėtume atsiversti, reikėtų eiti ne į bažnyčias, bet į tas pasaulyje liūdniausias ir biauriausias vadinamas malonumo vietas". Malonumo beprasmiškumą pabrėžia ir M. Proust, sakydamas, kad egoistinio malonumo ieškojimas yra pavergęs pasaulį, bet malonumas neegzistuoja, ir jo gaudymas yra toks pat tuščias dalykas, kaip okultistų užsidegimas surasti laimės formulę.

Kaip alkoholizmo, taip ir aistros prarajon krinta daug žmonių ir žūsta, nuprasmindami visą gyvenimą — paversdami jį malonumų medžiojimu. "Tiek liepsningų sielų, peržengusių malonumo ribą, surado niekybę ir sutapo su ja galutiniame apsikabinime" (G. Bernanos). Čia rašytojas galvojo

apie tą bevališkumo ir pavergimo stovį, dėl kurio malonumo aukos nustoja galimybės pasukti atgal. Štai kodėl galime teigti, kad laimė negali būti malonumais grindžiama.

Nepamirštinas ir tas reikšmingas gamtininkų tvirtinimas, kad malonumas turi mažiau fiziologinio pagrindo organizme kilti negu skausmas, kuriam žmogaus kūnas yra priimlesnis. Turint galvoje dar tą tiesą, kad malonumas daug daugiau vaizduotėje siūlo negu tikrumoje duoda, todėl apgauti ir apvilia, galima su viena E. Wiecherto romano du kartu ištekėjusia ir du kartu išsiskyrusia dalyve taip pasakyti: "Aš neradau to, ko ieškojau, ir nedaviau to, ko iš manęs buvo laukiama". Šį malonumų apgaulingumą dar išpūdingiau nusako P. Claudel (f 1955) vienos savo kūrinio veikėjos lūpomis: "Aš esu pažadas, kuris negali būti išpildytas... Aš esu saldumas to, kas yra, su apgailėjimo priemaiša to, ko nėra... Aš esu tiesa su klaidos veidu".

Galima net sakyti, kad visokie nemalonumai, susirūpinimai ir skausmai yra prasmingesni ir daugiau suteikia laimės negu malonumai, nes mažesni skausmai lyg įskiepija žmogų prieš neišvengiamus didesnius skausmus, kurie tada atrodo ne tokie baisūs.

Prie šių kūno malonumus kritiškai vertinančių minčių vertėtų rimtai sustoti ir jas atsiminti, kai ateina pagundos valanda, nes "kiekviena besiveržianti į mus pagunda atskleidžia tartum uždraustų vaisių malonumo pažadėjimą" (F. Sheen).

Dalinės laimės sąlygos

Tikra ir pilna laimė šioje žemėje nėra galima. Jeigu kam ji ir nušvinta, tai tik laikinai, tartum saulės spindulys, prasiveržęs pro debesis. Čia negalime būti pilnai laimingi, be jokios liū-

desio priemaišos, nes žinome, kad nors ir ilgesnės laimės stovis baigsis mirtimi. Vien tik žemišku mastu vertinamas gyvenimas negali būti laimingas, nes neturi rimto įprasminimo. Amžinom, nepraeinančiom vertybėm neįprasminamas gyvenimas yra nykus, nes mirtimi jis išnyks. Beprasmiškas gyvenimas giliau jaučiančiam žmogui negali būti laimingas. Štai dėl ko tenka kalbėti tik apie dalinę laimę arba, teisingiau sakant, apie užsimiršimo valandėlę.

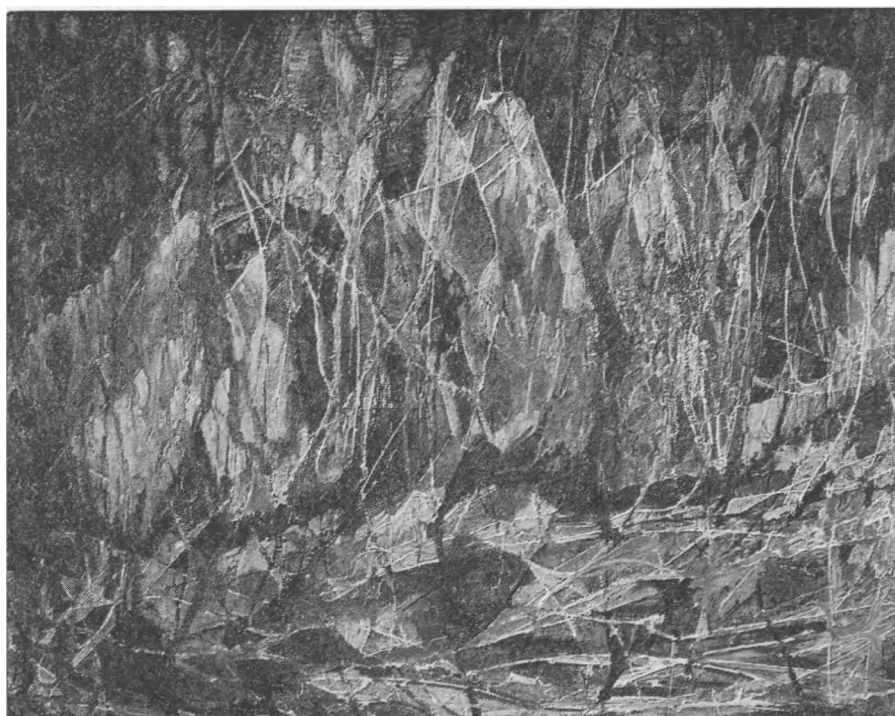
Tokią dalinę laimę vis labiau pajuntame, labiau pamiršdami save, nusikratydami savimeilę. Tad teisingai trapistas T. Merton sako, kad "niekada nerasime laimės, jeigu jos tik sau ieškosime". Tik savęs pamiršimas mums gali duoti laimės valandėlę. Taigi, pamiršti save ir dar susirūpinti, kad galėtum padaryti laimingus kitus, gal yra geriausias kelias pasiekti dalinę laimę, nes dažnai "kai vienas yra laimingas, tada ir kitas jaučia laimę. Tai yra abiem vienintelė galima laimė"

(P. Buck). Tad čia prieiname dar prie vieno laimės aptarimo: laimė yra kitiems teikiamas džiaugsmas.

Čia verta paminėti ir graikų filosofų "receptą" sukurti laimei: saugotis išorinių gėrybių, mažinti savo reikalavimus ir vengti malonumų. Pagaliau reikia mokėti kritiškai žiūrėti į per didelį savo susirūpinimą kad ir daline laime. Tik menkos dvasios žmonės nuolat svajoja apie šios žemės laimę, apie kurią M. Proust sakė: "Laimė — tai vidutiniškumas, laimė yra kažkas niekinga... Laimė padeda kūno sveikatai, bet susirūpinimas išvysto dvasios jėgas... Jis sudaužo mūsų menkąją laimę, kuri tik pridengia dvasios skurdą".

Giliai tikintis rusų filosofas W. Rosanow tvirtino: "Kaip susirūpinęs žmogus savo prigimtimi yra krikščionis, taip laimėje jis yra pagonis". Ar tad nevertėtų susimąstyti ir prisiminti, kad esame kviečiami pakilti aukščiau už žemišką laimę?

A. Tamošaitienė
Vilties miškai
(aliejus)

prie šeimos židinio

Bruno Markaitis, S. J.

TĖVŲ PAVYZDYS

KARTAIS mes skiriame visą aplinkos plotmę į du pasauliu: į vaiko pasaulį ir į suaugusiojo pasaulį. Tur būt, tuo norime pasakyti, kad vaiko pasaulis yra mikrokosmas, mažas pasauliukas, kuriame vyrauja neribota vaizduotė, žaismas ir žaislai, kur nėra atsakomybės ir rimtų problemų, kur maži, dar neišsivystę proteliai sugeba suprasti ir pasisavinti tik labai mažą didžiojo žinyno dalį. Kas kita su makrokosmu, didžiuoju suaugusiųjų pasauliu, kurį valdo apčiuopiama, į nieką neatsižvelgianti gyvenimo tikrovė, kur problemos yra tikros ir žiauriai rimtos, kur nebėra vietos vaizduotei ir svajonėms, nes kasdien į gyvenimo duris beldžiasi pareiga ir atsakomybė. Čia suaugusiojo išsivystęs protas, naudodamasis plačiomis žiniomis ir ilgu patyrimu, problemas ne tik supranta, bet ir joms sprendimą randa.

Savaime aišku, kad šis skirtumas remiasi bendrybėmis ir gerokai atsi-
duoda paviršutiniškumu. Bet ne paslaptis, kad gana dažnai vaiko ir suaugusiojo pasauliai yra taip suprantami ir apibrėžiami. Jei tokia samprata

turi nemaža tiesos, tai ji, ypatingai kalbėdama apie vaiko pasaulį, praleidžia du dalykus. Pirma, labai didelį ir jautrų vaiko imlumą visa tam, ką jis mato ir girdi. Antra, vaiko inteligencija pabunda ir išsivysto tarp 2 ir 6 amžiaus metų. Autoritetai tvirtina, kad nežiūrint to fakto, jog visos kitos vaiko kūno ir dvasios galios vystosi ir toliau, vaiko inteligencijos augimas ir didėjimas sustoja prie neperžengiamo slenksčio į septintuosius amžiaus metus.

Jei taip yra, ir atrodo, kad taip yra, tai tėvų elgesys, jų žodžiai ir veiksmai vaidina nepaprastai svarbų ir lemiantį vaidmenį vaiko gyvenime ir jo vystymesi. Tėvų pavyzdys, visa tai, ką kūdikis ir vaikas mato ir girdi, yra tikrovės, nulemiančios vaiko ateitį, pakreipiančios jo gyvenimo kelią viena ar kita kryptimi. Atrodo tikslu sakyti, kad labai dažnai, tiek ateities lemtis, tiek gyvenimo kryptis — dėl tėvų pavyzdžio — pasilieka galutinės, nepakeičiamos ir neatšaukiamos tikrovės. Štai kodėl norėtusi tvirtinti, kad tėvų pavyzdys yra vaiko laimės kalvis.

Pirmiausia manytume, kad suaugusiems reikėtų vienu mostu nusikratyti labai netikslios ir visus klaidinančios sampratos, kad vaikas labai mažai supranta. Jei kartais kreipiamas dalinis dėmesys į mokyklos pirmą pradžius, tai jaunesniems tenka labai ribota atida. Manoma, kad jie labai mažai ką pastebi; jei girdi, tai labai mažai supranta. Keista, kodėl jauni tėvai ir motinos, kurie draugams ir pažįstamiems giriasi savo kūdikių gudrumu, gabumu ir inteligencija, nepadaro savaime suprantamos išvados, kad jei vaikai rodo inteligenciją ir gabumą, tai jie be didelio vargo supranta tėvų žodžius ir veiksmus. Tiesa, kad laikas nuo laiko jie reikalingi paaiškinimo ir papildymo, bet didelėje atvejų daugumoje jie sugeba išvelgti ir į žodžių prasmę, ir į veiksmų vertę.

Maži vaikai pasižymi labai dideliu ir jautriu imlumu visa tam, ką jie mato ir girdi. Čia norėtųsi atkreipti dėmesį vėl į du dalykus. Pirmia, į didelį sugebėjimą pasisavinti dalykus. Antra, į labai švelnų ir trapų sielos jautrumą.

Mažas vaikas mokosi įvairiais būdais, bet pagrindinis, tur būt, bus pamėgdžiojimo būdas. O pamėgdžioti jis pamėgdžioja visus. Savaime aišku, kad dažniausiai ir ištikimiausiai jis pamėgdžioja tuos, su kuriais jis nuolat gyvena, nuo kurių labiausiai priklauso, kuriuos karščiausiai myli, būtent, savo tėvus. Iš pradžių pamėgdžiojimas gali būti tik išorinis žodžio ar veiksmo pakartojimas, nesupratus jų prasmės ir vertės. Bet šiek tiek vėliau, jis gali tapti suprastu ir pasisavintu papročiu, žodžio ar veiksmo mastu. Tokiu būdu, kas prasideda mechanišku žodžio ar veiksmo pakartojimu, gali pasibaigti organiškai vaiko galvosenos ir elgesio dalimi.

Mažas vaikas mokosi įvairiais būdais. Ypač šiais laikais mūsų gyvenamame krašte vaikas išmoksta daug ir greitai. Mes čia nenorime svarstyti mokyklinės sistemos gerųjų pusių arba ribotumų. Mums svarbu moderni žinių perteikimo metodika, ypatingai žodžio ar sąvokos perteikimas apčiuopiamu ir suprantamu vaizdu. Šios priemonės vaiko sąmonę ir supratimo galias pažadina labai anksti. Nenuostabu, kad šiandien vis dažniau ir dažniau susitinkame mažų vaikų, kurių žodynas apima tokius žodžius ir sąvokas, kokios prieš 25 metus nebuvo aiškios net kiekvienam gimnazistui.

Antras dalykas, kuriam turėtų būti skirtinas ypatingas dėmesys, yra švelnus ir trapus vaiko sielos jautrumas. Jo vidaus pasaulis yra kaip ką tik atsivėręs gėlės žiedas, kuriuo galima gėrėtis, bet kuris bijo fizinio kontakto, šiurkščios ir nedraugiškos atmosferos. Savaime aišku, kad maži vaikai labai dažnai rodo savo elgesyje ir palinkimuose daug savanaudiškumo ir visiško į kitus neatsižvelgimo. Jų prigimtis, kai asmuo nėra pilnai išsivystęs, remiasi instinktu daug stipriau ir priklausomiau negu suaugęs ir subrendęs žmogus. Bet faktas lieka faktu, kad vaiko siela yra labai jautri aplinkai, išpūdžiui, pergyvenimui. Labai dažnai ji yra atvira knyga, į kurią žmonės, o ypač tėvai rašo pasiliekančią, neišdildomą, nepamirštamą testamentą. Labai dažnai tie ženklai, išpūdžiai, pergyvenimai, kuriuos vaiko širdin išspaudžia tėvų žodis ar veiksmas, pasilieka nuolatinio vėlesnio gyvenimo palydovai, granitinės normos, pagal kurias bus vertinamas gyvenimas ir žmonės, idealai ir vertybių prasmė.

Gražūs ir kilnūs pergyvenimai, šventi ir įkvepiantys išpūdžiai bus ta

vaisinga dirva, kurioje išaugs, subręs ir derlių atneš vertingas žmogus. Jų Įtakoje vaikas pajus stiprų ir didėjantį norą tapti geresniu, naudingesniu, teigiamesniu asmeniu. Meilė, kilnūs jausmai ir dorybingas pavyzdys bus tie veiksniai, kurie mažame vaike ugdys pastovų ir nenugalimą gėrį. Iš kitos pusės, tie pergyvenimai, kuriuos bus persunkęs savanaudiškumas ir tėvų nuolatinės silpnybės, tie išpūdžiai, kuriuose nebus vietos šventumui ir įkvėpimui, pasės mažo vaiko širdyje grūdą, iš kurio išaugs ne rugiai kasdienei ateities duonai, bet piktžolės, kurios be pasigailėjimo nustelbs ribotus gėrio bandymus prasimušti pro vešlių nuolatinio savanaudiškumo sieną.

Laikas nuo laiko tėvai nusiskundžia, kad vaikai, kuriems buvo duotas geras išauklėjimas, kilni pasaulėžiūra ir šventi principai, nuėjo kreivais keliais. Ne tik nusiskundžia, bet neretai su ašaromis klausia, kodėl taip atsitiko. Juk jie gerą grūdą į derlingą žemę bėrė, o užaugo piktžolės. Mes čia nesiiimame duoti neklaidingo atsakymo nei bendriems, nei atskiriems atvejais. Bet, gal būt, bent kai kuriais atvejais, nebuvo laiku ir pakankamai atkreiptas rimtas ir pastovus dėmesys į tuos gyvybingiausius ir svarbiausius žmogiškojo asmens vystymosi metus, kai mažame kūne ir trapioje sieloje pabudo inteligencija ir didelis jautrumas kiekvienam žodžiui ir veiksmui. Gal būt, mažas vaikas girdėjo žodžius, matė veiksmus, liudijo scenas, kurie jo mažame pasaulyje pasirodė baisiais milžiniais, šlykščiomis šmėklomis, kurios jo širdyje pasėjo baime, nepasitikėjimą, įdiegė nusivylimą ir nuolatinį kartėlį. Gal buvo momentų ir nelaimingų atsitikimų, kurie sužeidė jo širdį, paliko neužgyjančias, atsinaujinančias žaizdas, kurios kraujuoja ir

kraujuodamos prisiekia kerštą tiek tėvams, tiek kiekvienam suaugusiajam.

Mažą ir jauną širdį lengva įskaudinti, užgauti, sužeisti. Tas žaizdas sėkmingai gydo didžiulę ir pasiaukojanti tėvų meilė, šilta ir saugi aplinka, žmogiško švelnumo ir supratimo perteklius. Jei nedėkingos gyvenimo aplinkybės ir neatidėliotinos pareigos tėvų laiką vaikams labai apriboja, kartais jų keliai perdaug anksti išsiskiria, ir jie jau niekad bendros kalbos neberanda.

Kartais kalbėdami apie kunigus arba vienuolius, žmonės išsireiškia, kad, girdi, tai esąs labai sunkus pašaukimas, reikalingas didelio pasišventimo bei pasiaukojimo Dievui ir artimui. Nesunku sutikti, kad pašaukimas, kuris stengiasi žemėje įgyvendinti dangų siekiančius Kristaus idealus, yra sunkus, reikalaujantis iš žmogaus nuolatinės aukos, nepalaužiamos dvasios stiprybės, visiško savęs išsižadėjimo ir pilno atsidavimo pasirinktiems idealams. Jei kunigas ar vienuolis kasdien stengiasi būti ištikimas savo šventam pašaukimui, jo gyvenimas yra sunkus. Jį palengvina idealizmas, entuziazmas, Viešpaties malonė ir iš jos išplaukiantis įkvėpimas pasiaukoti ir nuolat gera daryti; bet nėra abejonės, kad šitaip suprastas kunigiškasis ar vienuoliškasis pašaukimas yra sunkus.

O kaip yra su vedusiais? O kaip yra su jaunais vyrais ir jaunomis merginomis, kurie pasirenka moterystės pašaukimą? Ar tas pašaukimas yra lengvas ar sunkus? Ar jis taip pat remiasi dideliu pasišventimu ir pasiaukojimu? Atsakymas yra trumpas ir aiškus. Moterystė yra sunkus pašaukimas, kurio idealų įgyvendinimas yra neįmanomas be kasdienės aukos ir savęs išsižadėjimo, be neišsemia-

mos dvasios stiprybės, neišivaizduojamas be drąsios ir dosnios širdies, kuri duoda ir neskaičiuoja, aukojasi ir neišmėtinėja, kenčia ir mato prasnę, myli ir supranta. Krikščioniškosios moterystės idealas taip pat dangų siekia, nes jis stovi ant dieviškojo įstatymo pagrindų, nesuprantamas be nuolatinės aukos, ir stengiasi dviejų asmenų meilės vaisingumu duoti subrendusį, naudingą ir kilnų žmogų ne tik Žemei, bet ir Dangui. Už tai ne vienas, matydamas tėvų nuolatinės pastangas, vargus ir sunkenybes, išmintį ir ribų nežinančią kantrybę, kasdienį pasišventimą vaikų gerovei ir nuolatinės pastangas savo žodžiu ir pavyzdžiu iškiepyti juose tikrąjį gėrį, grožį ir tiesą, mano, kad krikščioniškoji moterystė yra sunkesnis pašaukimas už kunigystę.

Kaip ten bebūtų, vienas dalykas yra aiškus, kad moterystės pašaukimas yra sunkus ypatingai dėl to, kad jis iš tėvų nuolat reikalauja gero pavyzdžio. Jei tėvų elgesys, jų žodžiai ir veiksmai vaidina nepaprastai svarbų ir lemiantį vaidmenį vaiko vystymesi ir jo gyvenime, tai nesunku suprasti, koks tas elgesys, kokie tie žodžiai ir veiksmai turėtų būti. Čia ir iškyla gero pavyzdžio klausimas bei milžiniška jo problema. Mat, gyvenime nėra sunkesnio dalyko už nuolatinį gerą pavyzdį.

Bet kaip gerą pavyzdį duos tas, kuris pats negeras? Kaip kantrybės mokys tas, kuris pats nekantrus? Kokiais žodžiais tėvas ar motina nusakys pareigos ir atsakingumo svarbą, patys būdami nepareigingi ir be atsakomybės jausmo? Veltui jie bylos apie gyvenimo išmintį, patys jos neturėdami. Veltui jie baus vaikus dėl neišlaikyto žodžio ar apleisto įsipareigojimo, jei jų pačių gyvenimas remsis melagyste

A. Tamošaitienė

Pavasario mozaika

(guašas)

ir pareigos apleidimu. Tokia bausmė iššauks baisų kerštą ne tik tėvams, bet visai aplinkai, visai bendruomenei.

Todėl pirmiausia visi tie, kurie rengiasi moterystės pašaukimui, turėtų būti iš anksto ir labai rimtai įspėti, ko moterystė iš jų laukia. Jiems turi būti iš anksto pasakyta, kad moterystė yra aukštas idealas, kuris neįgyvendinamas be didelės ir nuolatinės aukos, be pastovios ir pasiliekančios meilės, be energingos dvasios stiprybės ir kantrios širdies drąsos. Ir kas svarbiausia, kad Didysis Kūrėjas, įdėjęs į vyro ir moters prigimtį gyvybės jėgą ir šaltinį, primena jiems šio stebuklo didybę ir amžinu prasmingumu, kad į tėvų rankas yra atiduotas ne tik žmogaus sūnus, bet ir Dievo vaikas. Mat, tėvams patikėta ne medis, ir ne gelė, ir ne inteligentiškas gyvulys, bet žmogiškas

asmuo su amžinu likimu, kuris, išėjęs iš Dievo, pas Dievą grįžta. Medį galima apgenėti, nukirsti, sudeginti. Gėlę galima nuskinti. Gyvulį galima išdresiruoti arba kaimynui perleisti. Žmogiškasis asmuo, kad ir jaunuose metuose, jau yra žmogus, kurio gyvybė yra šventa paslaptis, o jos išniekinimas bei prieš ją nusikaltimas yra baudžiamas mirtimi pačiu prigimties įstatymu. Visa šita reiškia, kad jaunas vyras ir jauna mergina, duodami moterystės šventą ir neatšaukiamą priesaiką, ją turi išreikšti ypatingai pareigos ir begalinės atsakomybės prasme.

Milžinišką gero pavyzdžio problemą sudaro ypatingai tas faktas, kad didelis jaunų žmonių skaičius, sukuria šeimas, visiškai nepasirengę moterystės sunkioms pareigoms, užtenkamai nesubrendę suprasti vyro ir žmonos bendradarbiavimo bei vienas kito papildymo uždavinių, užtenkamai neišsilginę į šeimos ir auklėjimo tikslus bei priemones. Tokiu būdu moterystė jiems tampa paviršutinio bendradarbiavimo ir bendravimo periodas, kuris veda ne į augančią ir stiprėjančią meilę bei jos prasmingą vaisingumą, bet į galutinį dviejų širdžių atšalimą ir dviejų asmenų dvasinį išsiskyrimą. Ir vaikas, jų pačių kūnas ir kraujas, tampa jiems ne švento ir prasmingo gyvenimo tąsa, su prasmingu gyvenimo tikslu, bet greičiau žaislas, greičiau apčiuopiama lytinio instinkto funkcija. Kada mes pasižiūrime ne į vieną išimtį, bet į didelį šeimų skaičių, mes nusigąstame matydami, kaip teisingas yra vieno anglų auklėtojo pasakymas, kad, girdi, galinčių vaikus turėti asmenų sąrašė, tėvai turėtų būti paskutinėje vietoje.

Daugelyje atvejų tėvai yra ne auklėtojai, ne mylintys globėjai ir mokytojai, ne gero pavyzdžio ir gyvenimo

išminties teikėjai, bet griovikai, lepinotojai, žmonės be atsakomybės, pareigos jausmo ir charakterio. Jie nevaldo liežuvio, nesiskaito su žodžiais. Baudžia vaikus ne tiek iš reikalo, kiek iš pykčio. Jų dvasinis ir religinis gyvenimas yra nekartą pasityčiojimas iš visa to, kas šventa ir kilnu. Jų kalbos ir pasilinksminimai nekartą yra ne tik piktinantys, bet ir necenzūriški. Maža gelbsti saugojimasis, kad vaikai neišgirstų, nes kas yra žmogaus širdyje, tas nesuvaldomai, nesulaikomai išsilieja į paviršių, į bendrą žmogaus elgesį, į jo nuomonę ir įsitikinimus. Evangelijoje skaitome įspėjančius žodžius: "Netoli aklasis ves akląjį. Greit jie abu įkris į duobę".

Moterystė ir krikščioniškasis jos supratimas yra sunkus ir dangų siekiantis pašaukimas, kurį padaro ypatingai sunkų tas faktas, kad tėvams reikia nuolat duoti gerą pavyzdį. O kaip duos tas, kuris pats neturi? Kaip bėrs sėjos grūdą tas, kurio aruodai tušti?

Todėl vedusiems, ypatingai jaunam tėvui ir jaunai motinai, reikia dažniau artintis prie tikrojo gėrio, grožio ir tiesos šaltinio. Tai yra ne kas kita, kaip jų nuolatinis santykis su Didžiuoju Kūrėju, su kuriuo juos jungia gyvybės ir kūrybos paslaptis ir stebuklinga jėga. Tėvai dalyvauja kuriančioje Dievo prigimtyje. Ar nelogiška, kad jie dalyvautų ir dieviškame Jo gyvenime, kurį jiems padarė prieinamą Kristaus atpirkimas? Šita prasme krikščioniškasis tikėjimas jų atvejyje yra ne tik noras ir sugebėjimas statyti, bet patys pamatai, ant kurių norima statyti savo ir vaikų ateities rūmus. Šita prasme Kristaus idealų įgyvendinimas šeimoje yra ne kas kita, kaip vaikų priėmimas ir jų auklėjimas Kristaus idealų dvasioje.

Nuolatinis santykis su Didžiuoju Kūrėju ir žmogiškąjį atpirkimą įvykdžiusiu Jo Sūnumi turi turėti konkrečias formas, apčiuopiamą išraišką. Tai negali pasilikti vien tik graži teorija ir imponuojančių principų iškalbės formulės. Tiek teorija, tiek principai turi tapti kasdienio gyvenimo žmogų gerinančiomis ir kilninančiomis tikrovėmis. Šita prasme tiek malda, tiek sakramentai yra ne tik bandymas pras-

mingai gyventi, bet taip pat antgamtinės malonės šaltiniai, kurie duoda pasišventusiam žmonių kasdienių jėgų ir įkvėpimo duoti ir neskaičiuoti, aukotis ir neišmėtinėti, mylėti ir suprasti, kentėti ir matyti prasmę. Šitų malonės šaltinių rémuose Kristus duoda žmogui kilnų norą savęs išsižadėti, jo dvasiai teikia neišsemiamą stiprybę, o jo širdžiai meilę, kuri remiasi noriu dosnumu ir nepajudinama draša.

AR JAUNUOLIS NEREIKALINGAS TĖVŲ GLOBOS?

P. ALŠĖNAS

ĖVAI savo vaikais labai rūpinasi, kai vaikai yra dar tik kūdikiai; rūpinasi taip pat ir tada, kai jie yra paaugliai — tarp kūdikio ir jaunuolio amžiaus. Bet kai vaikai užauga ir pragyvena kritiškąjį brendimo amžių, daugeliui tėvų atrodo, kad pagalba jiems jau nereikalinga. Bet tai yra didelė klaida. Tėvai turi savo vaikais rūpintis ir stengtis juos suprasti nuo kūdikystės iki maždaug 25-rių metų amžiaus. Kaip kūdikystėje vaikui daug labiau yra reikalinga karšta motinos širdis negu šaltas metalo gabalas — žaislas, taip lygiai ir jam užaugus, yra reikalingos tėvo ir motinos suprantančios širdys ir tėviški patarimai, be kurių jaunuolis ar jaunuolė gali pasimesti gyvenime lyg tankioje girioje.

Tėvas M. J. Link, S. J. duoda šiuo klausimu labai gerų patarimų, kuriuos čia pasinaudosime. Jis tėvams sako: "Pirmiausia prisimink, kai tavo Jonelis pradėjo vaikščioti ir tarti pirmuosius žodžius. To niekadus neužmirši, tai savaime pasiliks pasąmonėje visą

gyvenimą". Dienų dienas tu laukei ir sekei, kada tavo Jonelis atsiplėš nuo sėdynės ar guolio ir pradės vaikščioti — žengti pirmuosius žingsnelius, nors pradžioje dar netikrus, nestiprius ir kreivokus. Paskui tu gal dar daugiau laiko praleidai prie Jonelio ir mėginai iš jo išgauti pirmuosius, nors gal dar nesąmoningai išstartus žodžius, panašius į "mama" ir "tėte". Šiais atvejais jūs, motina ir tėvas, parodėte labai daug kantrybės. Jūsų nuotaikos tada nė kiek nedrumstė tai, kad Jonelis negreitai pradėjo žengti pirmuosius žingsnius arba tarti žodžius. Diena iš dienos jūs gyvenote viltimi ir skaidriu laukimu.

Dabar jūsų Jonelis jau išaugo į didelį Joną. Tačiau jūsų rūpestis juo dar nepasibaigė. Dabar jis pergyvena daug svarbesnį mokymosi periodą. Dabar jis mokosi vaikščioti ir kalbėti taip, kaip pridera suaugusiam ir subrendusiam žmogui. Jo pirmosios šios srities pamokos yra labai sunkios. Tai yra lėtas, pilnas skausmų ir nusivylimų mokslas. Kelias į suaugusio žmo-

gaus gyvenimą dažnai yra be galo painus, paslaptingas, su giliausiomis duobėmis ir prarajomis. Iš visa to išvada tokia, kad jis yra reikalingas pagalbos. Dabar jis yra reikalingas tėvų pagalbos ir kantrybės gal dar daugiau negu tada, kai pradėjo vaikščioti ir tarti pirmuosius žodžius.

Deja, daugelis tėvų šio reikalo nesupranta. Jie nenori savo Jonelio palydėti kelyje į Jono kategoriją. Jie galvoja, kad sūnus jau pats yra pajėgus eiti šiuo keliu, nes jis jau didelis, užaugęs, gal aukštesnis net už tėvą.

Tėvai tikisi, kad jų sūnus jau visur elgsis kaip suaugęs, deja, dažnai įvyksta kitaip. Jo elgesy atsitinka labai daug paslydimų, panašiai kaip ir kūdikystėje. Nors jis ūgiu yra didelis, bet jame dar yra daug vaikystės ir kūdikystės papročių bei emocijų. Bet svarbiausia — iš tų sunkenybių jam niekas nepadeda išbristi. Sūnaus vidinių kovų jie nesupranta ar nesistenčia suprasti. Jie nustoja tos kantrybės, kurią turėjo, kai sūnus buvo kūdikis. Dažnai nesuprasdami nustebusiais žvilgsniais jie klausia Joną: "Sakyk, kas su tavimi yra? Kada tu pradėsi elgtis atitinkamai savo amžiui?"

Savaime aišku. Jonas į šitokius klausimus negali atsakyti, todėl jis stengiasi visokius savo smulkius paslydimus nuo tėvų slėpti. Dažniausiai jam tai pasiseka, deja, toks pasisekimas veda dar į didesnę blogį. Jis pradeda bręsti lyg tarp dviejų varžtų. Jo psichologinis brendimas yra lydimas ir persekiojamas tartum kokio trukdančio stabdžio. Jis turi augti tikru žmogumi, bet drauge ir mokytis apgavystės meno, stengdamasis nuo tėvų nuslėpti savo klaidas. Tad tokia Jono "saviakla" be tėvų pagalbos ir trukdo jam užaugti rimtu ir kilniu individu.

Tėvai neteisingai elgiasi su vaiku, nuolat jį bardami už netinkamą elgesį, už blogai atliktus darbus, neparodydami širdies nei supratimo, jo nepamokydami ir jam nepadedami. Jie per daug reikalauja iš vaiko, norėdami, kad drauge su fiziniu augimu augtų ir jo psichologinis brendimas. Tėvai turėtų suprasti, kad tų nepasisekimų niekas taip skaudžiai nepergyvena, kaip pats Jonas. Jis dėl to nuolat graužiasi ir sielojasi. Nėra reikalo, kad kiti sakytų, jog jis blogai pasielgė — jis pats tai gerai supranta ir žino.

Tokiais atvejais labiausiai Jonui yra reikalinga auklėtojų kantrybė ir supratimas. Jeigu jis mato, kad tėvai supranta jo problemas, tai jo pagarba tėvams didėja, bet priešingu atveju toji pagarba vis mažės ir mažės, kol pagaliau visiškai dings. Tada Jonas pradės ieškoti pagalbos kur nors kitur, tik ne pas tėvus. Dvasiniai ryšiai su tėvais visiškai nutrūksta, kai šiame amžiuje jie yra labai reikalingi.

Žinoma, nereiktų nė minėti, kad tėvų kantrybė su Jonu čia neturi eiti iki tokio laipsnio, kad jam būtų leidžiama išdykauti ir daryti, ką nori. Drausmė vaikų auklėjime yra būtina reikalinga, bet yra reikalinga ir suprantanti širdis. Tėvai turi mokėti drauge reikalauti iš vaiko drausmės ir jį mylėti, reikalauti padoraus elgesio, bet drauge ir suprasti jo sunkenybes. Tėvams patartina per greitai nespręsti, bet pasinerti į savo širdis ir ieškoti tinkamo atsakymo į kiekvieną atskirą klausimą, suprantant vaiko padėtį ir aplinkybes. Tada ir vaikas tėvų pastangas supras bei įvertins.

Tad reikia daug širdies ir supratimo bręstančio sūnaus atžvilgiu, nes jis žengia pro sunkiai pralendamus brendimo vartus. Jis žengia į tą garbingą

RELIGINIO AUKLĖJIMO REIKALINGUMAS ŠEIMOJE

A. KEZYS, S. J.

ESENIAI teko skaityti straipsnį apie vasaros kursus vaikams, kuriuos suruošė patys tėvai. Kas šeštadienį susirinkdavo pas vieną iš kaimynų apie 30 vaikų pasiklausyti pasakojimų apie gamtą ir meną. Pašnekesius pravedavo patys tėvai. Vienas papasakodavo apie mėnulį ir žvaigždes, kitas apie paukščius, trečias pamokydavo juos dainų, ketvirtas parodydavo filmą. Vaikų susidomėjimas buvo didelis.

Šie tėvai, patys būdami aukšto išsilavinimo žmonės, ėmėsi tokio darbo, norėdami užpildyti spragą, kurią palieka mokykla. Išsikalbėję tarp savęs, jie priėjo išvados, kad mokyklose labiausiai apleistos sritys yra gamtos mokslai ir menas. Tad jie ir nutarė laisvomis vasaros atostogų dienomis duoti savo vaikams papildomus kursus apie gamtą ir meną.

Skaitant minėtą straipsnį, krito į akį anų tėvų išvada, kad amerikietiškoje mokyklose labiausiai apleistos sritys yra gamtos mokslai ir menas. Nejaugi tai tiesa? Ar tik nebus tie griežtųjų mokslų entuziastai (tikrumoje, tų tėvų tarpe buvo fizikos ir meno srities žinovų) pažiūrėję į šį klausimą

kelia, kurį Dievas visiems rodo. Čia jam yra būtina nuoširdi parama, dar labiau negu kūdikystėje. Tada jo žingsneliai buvo tokie maži, todėl ir puolimai ne taip skaudūs. Suaugusiojo žingsniai yra didesni, tad ir puolimai skaudesni. Taigi, ir tėvų pareiga vaikui padėti dabar yra dar didesnė negu pirmiau.

vienašališkai? Nors ir neturime parankių statistikų, tačiau daug nenusikalšime tiesai, tuo jų tvirtinimu suabejodami. Amerikos mokyklose labiausiai apleistas dalykas yra ne gamtos mokslai ar menas, bet religija. Juk viešose mokyklose tikybos dėstymas yra oficialiai uždraustas. Ten net nepageidaujama, kad mokytojas kitų pamokų metu kalbėtų apie Dievą. Tikyba yra dėstoma kitu laiku ir dažnai už mokyklos ribų.

Kaip ir visas kitas Amerikos gyvenimas, taip ir jos mokyklos yra sekuliarizmo įtakoje. Čia vyrauja dažnai neišreikštas nusistatymas stovėti atokiai nuo visa to, kas yra religiška. Jis reikalauja religijos atskyrimo nuo gyvenimo, praktišką plotmę nepripažįsta antgamtinių principų ir propaguoja, po mandagaus subtilumo skraiste, pasidavimą grynai pasaulietiška galvosena. Tokia galvosena yra išibrovusi į viešąjį ir privatų gyvenimą, į mokyklas ir šeimas. Į savo rankas ji yra paėmusi mūsų jaunuomenės auklėjimą. Mums yra lengviau pasakoti savo vaikams apie zoologijos ar astronomijos paslaptis, negu eiti tiesiai prie tų paslapčių Kūrėjo — Dievo.

O Kristus sako: "Leiskite mažutėliams ateiti pas mane". Svarbiausias kiekvieno žmogaus uždavinys yra rasti kelią į Dievą. Jaunam šios žemės keleiviui šį tikslą pasiekti turi padėti auklėjimas. Jam turi padėti mokykla ir šeima. Čia negana vien bažnyčios ir kunigų pastangų. Ne visos Amerikos mokyklos išpildo religinio auklėjimo reikalavimus jau vien dėl to, kad į religinį auklėjimą nekreipia dėmesio.

Ne viską gali padaryti ir kunigai. Didelę šio darbo našta turi pakelti religiniai susipratę tėvai. Vaikai paprastai tampa tuo, kuo juos padaro tėvai. Jei tėvai yra religingi, greičiausiai ir vaikai bus religingi. Jei tėvams religija nerūpi, nerūpės ji ir vaikams.

Kokią religinio auklėjimo programą pasiūlytume katalikiškai šeimai?

Kalbant tėvams apie religinį vaiko auklėjimą namuose, negana pateikti jiems smulkiai išdirbtą planą, ką daryti ir ko nedaryti. Katalikai tėvai, paprastai, žino, kurios priemonės yra pripažintos tinkamomis religiniam auklėjimui šeimoje. Štai keletas jų: bendra malda, bendras sakramentų, ypač šv. Komunijos, priėmimas, liturginių švenčių užlaikymas, šeimos pasiaukojimas Švenč. Širdžiai, bendrai kalbamas rožančius, atviras išsikalbėjimas religinėmis temomis.

Ne paslaptis, kad daugelyje katalikiškų šeimų bendrosios dvasinės praktikos nėra atliekamos. Tai įvyksta ne dėl nežinojimo, bet dėl neapsisprendimo. Niekas negali lengvai įgyvendinti kurios nors minties, neturėdamas tvirto įsitikinimo, kad tas įgyvendinimas yra būtinais reikalingas. Šeima nekalba rožančiaus kartu, nes nesupranta tokio kalbėjimo reikšmės. Tėvai neina kartu su vaikais bendros Komunijos, nes nežino, koks stipriai auklėjantis veiksnys yra ta bendra šeimos Komunija. Jie nesistengia, pasitaikius progai, paaiškinti savo vaikams teologinių tiesų, nes jiems atrodo, kad toks aiškinimas yra ne jų, o kunigo ar seselės darbas.

Vienas stipriausių veiksnių, kuris apsprendžia mūsų laisvąjį veikimą, yra įsitikinimas. Turėdami pasirinkimą tarp dviejų darbų, mes dažnai darysime tai, kas mums atrodo vertingiau, naudingiau. Religinė praktika ne

vieno mūsų yra nustumiama į šalį, nes kiti užsiėmimai mums atrodo vertingesni. Laisvu laiku namie mes atsisukame televiziją ar paskaitome laikraštį, bet retai kada paimame į rankas šv. Raštą. Net ir prasčiausios televizijos programos ir kai kurie laikraščiuose spausdinami straipsniai mūsų akyse yra vertesni už šv. Rašto skaitymą. Kai šeimoje pasitaiko nesusipratimų, mes bėgame guostis pas draugus, į barą, ar net į teismą. O ar kada pagalvojame, kad bendras šeimos rožančius ar bendra Komunija yra daugelio išbandyta priemonė šeimos vienybę išlaikyti?

Ar ne dėl to mes dažnai ieškome pakaitalų vietoj tikrųjų gaminių, kad tikrųjų mes nepažįstame, ar nesame įsitikinę jų efektingumu?

Tėvai, norėdami praveisti religinio atgimimo programą savo šeimoj, turi, anot šv. Jono Krikštytojo, pridėti kirvį prie pat šaknies — pradėti nuo savęs. Tik tada tėvai sugebės išnaudoti savo religinio auklėjimo galimybes, kai bus tvirtai įsitikinę tokio auklėjimo reikalingumu. Tik tada jie ves savo šeimą prie bendros Komunijos, organizuos teologines diskusijas ar net religinius kursus, kai pajus tų visų dalykų naudingumą. Reikia manyti, kad nedaug kas iš mūsų imtųsi praveisti vaikams kursus apie gamtą ir meną. Ir tai yra visiškai suprantama. Toki kursai ne vienam iš mūsų atrodo nereikalingi. Bet gamtos ir meno mokslininkams (o toki buvo anų kursų organizatoriai) atrodė kitaip. Patys būdami tų sričių specialistai, jie giliai jautė mokyklos daromą žalą vaikams, nepakankamai pabrėžiant gamtą ir meną. Jie buvo įsitikinę, kad šių sričių pažinimo vaikams trūko, ir dėl to ėmėsi darbo tą trūkumą užpildyti. Žmogaus valia savaime ir be didelio vargo imasi tokio

idėjos ir žmonės

L. Dambriūnas

AR JAU TURIME "TAIKYTIS SU REALYBE"?

"Laiškų Lietuviams" redakcijos paskelbtą konkursiniam rašiniui temą "Svarbiausi mūsų uždaviniai išėjimoje" visi suprantame vienodai. Visi mūsų, kaip lietuvių, svarbiausiu uždaviniu laikome pačios lietuviybės svetimėje žemėje išlaikymą. Lietuviybės išlaikymas reiškia ne ką kita, kaip išlaikymą meilės savo lietuviškai tautybei. Meilės gi esama visokių laipsnių — didžios, intensyvios, vidutinės, paviršutiniškos. Tikra meilė išskiria mylimąjį objektą iš kitų ir pasireiškia ypatingu jam atsidavimu, kilniais darbais mylimojo dalyko naudai. Ir juo

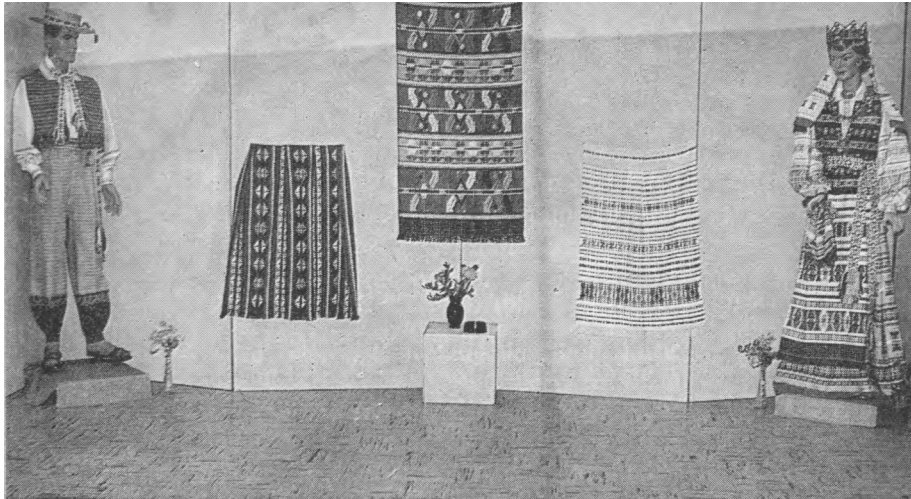
mažesnė meilė vienam objektui, juo daugiau jos skiriama kitam ar kitiems objektams, juo labiau ji yra padalinta meilė.

Suprantama, jog visų lietuvių patriotų noras ir troškimas yra, kad ir jų vaikai išlaikytų gilia, nepadalintą meilę tai pačiai tėvų protėvių tautybei, t. y. kad, būdami lojalūs gyvenamojo krašto piliečiai ir atlikdami visas pilietines pareigas, laikytų save sąmoningais lietuviais, pasiryžusiais įprasminti savo gyvenimą darbais, skirtais pirmoje eilėje lietuvių tautos labui. Toks yra mūsų jaunos kartos auklėji-

darbo, kuriam yra racionalus, proto patvirtintas pagrindas.

Katalikams tėvams religinis auklėjimas šeimoje žymiai palengvėtų, jei jie tokiam auklėjimui pasiruoštų, papildydami savo religinių žinių bagažą. Jiems reikia apsiskaityti, pamatyti, įsitikinti. Tam tikra prasme jie turi tapti šeimos teologais. Tada vaikų religinis auklėjimas savaime ras tinkamą ir pastovią vagą.

Popiežius Jonas XXIII, neseniai kalbėdamas apie apaštalavimą šeimoj, pavadino šeimą tikrąja Bažnyčios laštele, kur Dievas yra garbinamas bendra malda ir kur Jo šventasis Įstatymas yra užlaikomas bendromis pastangomis. Nuo tėvų religinių įsitikinimų priklausys šios lastelės gyvumas. Jų pastangos kurs vaikų ateitį: tapti ne vien gerais žmonėmis, bet ir Dievo vaikais.

**Tautiniai rūbai
A. Tamošaitienės
parodoje.**

mo idealas — siekimas, kuris morališkai yra visai teisėtas ir pagrįstas. Suprantama taip pat, kad tikrovė visada yra daugiau ar mažiau atitolusi nuo idealo. Mūsų pats jauniausias jaunimas jau gal nėra toks, kokio norėtume. Mes jį stengiamės traukti idealo link, o svetima aplinka jį stumia atgal. Rezultatas gal ir nėra visai patenkintamas, bet visi gerai suprantame, kad tai neatleidžia mūsų nuo pareigos siekti idealo ar kiek galint prie jo artėti. Toks buvo ligšiolinis bendras mūsų nusistatymas lietuviybės išlaikymo klausimu.

Kokį auklėjimą siūlo N. Gailiūnienė?

Tačiau N. Gailiūnienės rašinys, laimėjęs antrą "L. L." premiją, išsiskiria iš šio bendro nusistatymo. Jo mintys, anot "L. L." redakcijos, yra "netradicinės". Tad verta pažiūrėti, kuo jos skiriasi nuo tradicinių. Jos rašinių geriausiai gal charakterizuoja vienos dalies antraštė — "susitaikykime su realybe". Ji rašo, kad tremtiniai, norėdami nepadaryti "tos pačios klaidos, kartojamos kitų kraštų imigrantų, turėtų iš anksto susitaikyti su geležine taisykle: 1) Lietuvos nematę, čia gimę ir užaugę vaikai ne Lietuvą, o šį kraštą vadina *mūsų*. 2) Lietuvių kalba bus

jiems *antroji* kalba, kaip mums yra antroji anglų kalba...", kad, "priėmus šiuos du faktus, kaip neišvengiamą blogybę, nereikėtų eikvoti laiko ir jėgų, aimanuojant dėl jaunimo kalbos ir jausmų Lietuvai...", kad "reikėtų tiksliai nustoti pamokslauti apie lietuviškumą, o stengtis įkvėpti idėjas ir idealus, kuriais gyveno jaunimas Lietuvoje". Mūsų jaunimas būsiąs idealus "įpratintas žavėtis Foersterio ir vyskupo Totho mintimis". Šie cituoti žodžiai nėra, tiesa, pakankamai išryškinti, tačiau jau numanu, kurlink autorė suka. Leidžiama suprasti, kad čia augusiam jaunimui lietuviškumas (tautinis patriotinis auklėjimas) nesvarbus, jis esąs tik ant-raeilis dalykas. Svarbu jaunimo idealizmas.

Kokio idealizmo mums reikia?

Galima sutikti, kad jaunimas Lietuvoje buvo idealus ir kad čia, prisiskaitęs Foersterių bei Tothų, būtų idealus, bet kur garantija, kad idealus žmogus tuo pačiu bus ir idealus lietuvis? O mums juk rūpi ne abstraktus, kosmopolitinis, o lietuviškas idealizmas. Lietuvoje jaunimas degė idealizmu ne vien todėl, kad jis skaitė minėtus nelietuvių autorius, bet dar labiau todėl, kad jis skaitė Maironį ir Kudir-

ką, Pečkauskaitę ir Šalkauskį bei daug kitų panašių autorių, o svarbiausia, kad jis augo idealizmą skatinančioj aplinkoj — matė ar žinojo, kaip jų tėvai kovojo dėl krašto laisvės, su kokiais grūmėsi priešais, tykojančiais tą laisvę pagrobti, ir t. t. Čia mūsų jaunimas tokios idealizmą žadinančios aplinkos neturi, o N. G. ne tik nesiūlo skaityti Maironį ir Pečkauskaitę, bet dargi pataria visai "nepamokslauti" apie lietuviškumą. Bet tokiu atveju iš kurgi mūsų jaunimas semsis lietuviško idealizmo? Amerikos jaunimo tarpe mūsų jaunimas idealizmo nerada, nes ten, anot autorės, be sekso niekam niekas daugiau nerūpi. Mūsų išėivių tarpe autorė, kaip toliau matysime, idealizmo irgi nemato, nes jie "baisiai nenoromis" išmeta dolerį lietuviybės reikalui. Tai kas gali ugdyti idealizmą? Foersteris su Tothu? Bet jei ir sūtikume, kad idealizmui ugdyti užtenka gerų knygų, tai dar turime atsakyti į klausimą, kur link tas idealizmas turi būti kreipiamas. Juk idealizmas nėra pats sau tikslas.

Seniau idealistai vyko į kryžiaus žygius, gynė silpnuosius bei nuskrūstuosius, dabar vyksta į misijas krikščyti pagonių. Bet ką veiks mūsų idealistinis jaunimas Amerikoje? Gins negrų bei indėnų teises? Tai gerai. Įsirašys į "taikos korpa" (peace corps) ir vyks šviesti juodukų Afrikoj? Irgi gerai. Bet ar negeriau ir natūraliau kreipti lietuviško jaunimo idealizmą lietuvių tautos link? Juk Lietuva dabar pavergta, skriaudžiama, kankinama fiziškai ir dvasiškai. Ji blogesnė padėtyj, nei Afrikos negrai. Jos žaizdoms gydyti idealistai bus kada nors labai reikalingi. Taigi, lietuviškas idealizmas turi labai aiškų ir labai kilnų objektą, o dabartinis laikas yra gera proga tam pasirošti. Todėl sunku įsivaizduoti

lietuvių jaunuolį idealistą, kuris svajotų apie žygius kitos, o ne savo bei savo tėvų tautos labui. Idealistas, kuris daro gera kitiems, bet užmiršta savo tėvus, iš tikrųjų nėra joks idealistas, nes pirmas idealisto žingsnis yra tiesioginės pareigos atlikimas. Todėl išauklėti lietuvių jaunuolį idealistiškai, kuriam būtų nesvarbu lietuviybė, yra tiesiog neįmanoma. Nes arba toks jaunuolis bus idealistas, ir tada jis negalės būti abejingas lietuvių tautai, kuri juk nėra blogesnė už kitas, arba, jei jis bus abejingas tuo atžvilgiu, jis nebus idealistas. Ir todėl kai N. G. siūlo skiepyti jaunimui idealizmą, nušaliai paliekant tautinį auklėjimą, nekalbant apie lietuviškumą, tai ji iš tikrųjų siūlo ne tik nesipriešinti nulietuvėjimui, bet kartu atima ir būtiną sąlygą pačiam idealizmui ugdyti. Nulietuvėjimas yra tam tikra prasme atsiri-bojimas nuo tėvų, nuo to, kas jiems brangu, nuo jų tautos ir tuo būdu tam tikro nedėkingumo pareiškimas tiems, iš kurių faktiškai viskas gauta. O tai joku būdu nėra suderinama su idealizmu. Todėl kas siūlo susitaikyti su realybe, t. y. su nulietuvėjimo tendencija, kurią N. G. vadina "neišvengiama blogybe", tas iš tikrųjų siūlo ne idealizmą, bet oportunizmą. Tą neišvengiama blogybę N. G. iš tikrųjų nėra nelaiko blogybe, nes priešinimąsi jai vadina klaida.

Kuo skiriasi tradicinis ir "netradicinis" auklėjimas?

Tuo būdu N. G. užima poziciją, priešingą visų patriotiškai nusiteikusių lietuvių pozicijai. Šie pastarieji tiki, kad išėiviams galima dar savo vaikus išauklėti sąmoningais lietuviams, branginančiais savo tėvų, o tuo pačiu ir savo gimtąją kalbą, savo tautybę, kultūrą, nors ir žinodami, kad ne vi-

siems tai pasiseks. Tikėdami, kad tai daugiau ar mažiau pasiekama, kad tai nėra utopija, jie teigia, kad ir reikia to siekti. N. G., žinodama, kad daugeliui toks auklėjimas nepasiseks, teigia, kad to nė nereikia siekti. Faktinę blogybę (pagal ją — neišvengiamą blogybę) siūloma laikyti dorybe, siūloma su ja taikytis. Anot vokiečių pasakymo, aus der Not macht man Tugend. Tuo būdu čia susiduria dvi pažiūros bei du nusiteikimai: iš vienos pusės, lietuviškas idealizmas, kurį siūlo tradicinis auklėjimas, iš kitos — vadinamasis realizmas bei oportunizmas lietuviybės atžvilgiu, kurį siūlo "netradicinis" auklėjimas.

Kodėl ji siūlo taikytis su nulietuvėjimo realybe? Mat, ji galvoja, kad "iš anksto įpareigoti tremtinius grįžti į laisvą Lietuvą yra neracionalu", nes tas grįžimas, gal būt, bus nereikalingas. Laisvoj Lietuvoj galės būti inteligentijos perteklius. Jei neracionalu grįžti tremtiniams, tai juo labiau jų vaikams. O jei neracionalu grįžti, tai racionalu čia pasilikti. Kai apsisprendžiamo čia pasilikti, kai šis kraštas laikomas savu kraštu ir kai N. G. patarimu nustojama kalbėti apie lietuviškumą, tai perspektyvos asimiliacijai labai aiškios ir artimos, žodžiu, kai lietuviai idealistai siūlo jaunimui sunkesnę aukos kelią prieš srovę (per aspera ad astra), tai N. G. siūlo lengvą, patogų kelią pasroviui. Taip "Naujie-nose" (1961. 9. 28 ir t. t.) A. Juozaitis, atsakydamas kalbamojo straipsnio autorei, ir pavadino savo rašinį "Pasroviui palaidais irklais".

"L. L." redakcijos liudijimu, N. G. straipsnis daug kam patikęs. Abejoti dėl to netenka, nes dauguma visuomet pasirenka lengvesnį, patogesnį, nerūpestingesnį kelią. Idealistų visuomet mažiau nei oportunistų.

Ko trūksta lietuviškam patriotizmui?

Sąmoningai ar nesąmoningai teisingai ar faktiškai oportunizmas, N. G. stengiasi nuvertinti tremtinius bei jų patriotizmą, kaip jis čia reiškiasi išeivijoje. Mat, nuvertinus senųjų patriotizmą, pats jaunųjų oportunizmas gali jau neatrodyti toks nepriimtinas.

N. G. rašo, kad "lietuviškas patriotizmas, kurio centre yra ne lietuvis, bet Lietuvos žemė, yra gražus romantiškas sentimentas, neturįs praktiškos naudos išeivijoje". Dėl to esą "nė vienas Vasario 16 minėjimas neapsieina be ašarų", bet kai renkamos aukos "tuojau ašaros nudžiūsta. Veiduose pasirodo nepasitenkinimas". Taigi, jų patriotizmas netikras, bevertis. Toliau ji prikiša tremtiniams kaip neigiamą savybę svajojimą apie grįžimą tėvynei, apie gyvenimo išeivijoje laikinumą; prikiša, kad jie esą atsiriboję nuo šio krašto gyvenimo, kad jų spauda šališka, kad ji rezervuota atžvilgiu tų lietuvių, kurie dalyvauja JAV politinėse partijose, kad karas esą atsakymas į visas problemas, kad jie esą užmiršę, jog "tautos dauguma tebėra prie Nemuno krantų", kad jų "laikrodžiai sustoję", kad be reikalo tikisi būti šeiminkais, grįžę Lietuvon, ir t. t. (Šis pastarasis priekaištas yra kartojimas prieš keliolika metų mūsų partinių demagogų naudotų "argumentų" prieš mūsų veiksmus. Bet kasgi šandien kalba apie galimą grįžusiųjų šeiminkavimą Lietuvoj?!).

Bet sutikę, kad tas neišmanymo ar šališkumo priekaištas tinka bent daliai lietuvių tremtinių, kažin ar neturėtume sutikti, kad jis tinka ir pačiai autorei, kuri, berods, taip pat yra tremtinė. Tik kai kiti kartais šališkai nupeikia Ameriką, tai ar ne šališkai ji nupeikė pačius lietuvius, iš pavienių (ne

Neprašysk per anksti

J. Augustaitytė-Vaičiūnienė

Neprašysk per anksti, mano mylimas žiede,
Nesiskleisk, nesijuok, nebebūk toks stropus.
Tu žinai, kad kruša, susitarus su vėju,
Nukapos tavo jaunus, švelnius vainikus.

Kai plieniniai lašai kas pavasarį krinta,
Laukti pumpure saulės pareinant saugu:
Neatskleisk saldaus žiedo nė bitei laukinei,
Nors ji tartų — aš aukure Dievo degu.

Nesiklaups, nesilenks nieks prieš tokį altorių,
Kuriame amžinoji ugnis netikra,
O į Viešpaties žodį mirtim beatsako
Nuo granitiniu skliautų atskilus tylą.

Kada prošvaistėm debesys stumdosi, šniokščia,
Nežinodami, kokioj pakalnėj sustot,
Tu gali, kaip lopšely po motinos rankom,
Šiltame pumpure pasapnuot, pasvajot.

visada teisingų) faktų darydama apibendrinančias išvadas, taikomas visumai? Dėl vietos stokos tenkinsiuos analize tik vieno jos teigimo: esą lietuvių patriotizmas reiškiasi ne žmogaus, o žemės meile. Neneigiame fakto, kad lietuvių tarpe esama ir šykščių žmonių, nenorom aukojančių lietuviybės palaikymo reikalui. Bet šimtai tūkstančių, o gal net milijonai dolerių po šio pastarojo karo pasiūstų Lietuvon ir Sibiran ar nereiškia meilės žmogui? Iš kitos pusės, jeigu lietuviai labiau mylėtų žemę nei žmogų, tai daugumas dabartinių paraudusių lietuvių, labai patenkintų dabartine padėtimi Lietuvoje, grįžtų į Lietuvą. Deja, jie negrįžta. O ir prieš karą emigrantų grįžo nedaug. Kodėl? Todėl kad artimų žmonių jie turėjo pakankamai išsivijoj, o

pati žemė jų neviliojo. Tik subtiliau išauklėti ir giliau patriotizmą pergyveną žmonės kartu su Vaižgantu kartoja, kad svetur pavažinėti malonu, bet gyventi lietuviui maloniausia Lietuvoje. Deja, to gilesnio patriotizmo, susijusio su mūsų geografija bei istorija, mes turime per mažai. Dėl to mes ir nutaustame labai lengvai. Anot amerikiečio sociologo, kurį prof. K. Pakštas cituoja savo paskutinėj kalboj, lietuviai yra iš visų lengviausiai asimiliuojami imigrantai Amerikoje. Dėl to mano, ir ne vien mano, nuomonė yra visai priešinga N. G. nuomonei: lietuviškas patriotizmas reiškiasi daugiau žmogaus nei žemės meile. Šios pastarosios jam gerokai trūksta. Lietuvis mielai parvažiuoja tėviškėn, aplanko gimines ir pažįstamus, palieka jiems pinigų, nu-

siunčia siuntinių, bet pats ten negrįžta. Gal būt, tai bendra daugumos mirtinųjų savybė — ibi bene ubi patria (ten tėvynė, kur gerai).

Kas yra tikroji lietuviybė?

Nupiešusi ne per gražų lietuvių tremtinių paveikslą, N. G. lyg sugesti-jonuoja jaunimui, kad tokiu paveikslu nėra ko žavėtis. Jos rašinys primena kai kuriuos jau iš jaunimo tarpo kar-tais svaidomus žodžius apie archainę bei archyvinę lietuviybę, taikomus vy-resniesiems. Atsakant į tuos priekaiš-tus, nebelieka nieko kito, kaip priminti vieną visiškai neabejotiną dalyką:

lietuviybė be lietuvių kalbos, be mei-lės savo literatūrai, menui bei apskri-tai lietuviškai kultūrai, be jokio senti-mento jei ne kraštui, tai bent savo tau-tai — yra išblukusi ir išdžiūvusi lietu-vybė. Lietuvį be lietuvių kalbos ir be lietuviškos kultūros galima laikyti dar mūsų tautos ar mūsų bendruomenės medžio šaka, bet jau džiūstančia ar nudžiūvusia šaka, kuri jau nebeilgai laikysis prie savo kamieno.

Baigiant šiuos "apdūmojimus", vis dėlto tenka statyti klausimą: ar jau atėjo laikas premijuoti rašinius, siū-lančius kitokią nei iki šiol puoselėtą lietuviybę?

REALIOS PASTANGOS LIETUVYBĖS IŠLAIKYMUJ

EL. GERDAUSKAITĖ

Atsiliepdama į konkursinius, raši-nius, sveikinu "L. L." Redakciją už pa-rodytą drąsą, spausdinant "Tremties Lietuvoje pasidairius". Netikiu, kad ku-ris kitas leidinys jį būtų išspausdinęs, nes nė vienas jų nėra tiek nešališkas, kad tie straipsnyje iškelti kaltinimai bent dalinai ir jų pačių neliestų. Lygiai šiltai sveikinu tą drąsiąją moterį, kuri ryžtingai dėjo savo vardą į sąrašą tų, kurie daugiau nebegali pakęsti dirbtinio dvilypumo, esančio mūsų tarpe.

Taip, savo tarpe mes turime labai daug dirbtinumo. Vienas — mūsų kal-bos ir darbų rezultatai nesiderina su gyvenimu, antras — bandymas įsikal-bėti ir kitiems įkalbėti, kad mes esame tremtiniai, todėl labai nelaimingi, gy-vendami ne savo tėvynėje. Tai yra ne-sąmonės, kuriomis žmogus liūliuoja-mas į beviltiškumą ir neveiklą. Jeigu dabar grįžtume į Lietuvą iš Amerikos, Australijos ar Vokietijos, būtume daug

nelaimingesni negu čia esame. Ta-čiau, jeigu dabar Lietuva atgautų lais-vę, kiek mūsų šalių ten grįžtų? Be abejo, kad tai būtų labai mažas nuošimtis.

Tad ar mes turime teisę vadintis tremtiniais? Ar ne savo valia mes iš Lietuvos pasitraukėme? O gal mes pa-sitraukėme tik dėl to, kad nesutikome su komunizmo principais? Jei būtų bu-vę taip, tai juk prieš tuos principus ga-lėjome ir Lietuvoje kovoti bei protes-tuoti, greičiausiai, žinoma, tapdami tikrais tremtiniais, bet ištremtais ne į baltos duonos kraštus, o į šaltąjį Sibi-rą. Dėl ko mes ten nepasilikome? Dėl to, kad bėgome nuo tremties ir nuo persekiojimų. Dėl to, kad buvome per-gudrūs leisti sučiupti ir ištremti kruvi-nai komunizmo rankai. Tad mes iš Lie-tuvos pabėgome. Pabėgome iš baimės, iš įvairių išskaičiavimų ar gal ir iš idealizmo. Bet vis tiek pabėgome, o ne buvome ištremti. Tad esame pabėgė-

liai. Ir dėl ko gėdijamės šio vardo? Juk tremtiniais gali vadintis tik tie, kurie jėga buvo pervežti per sieną.

Pritariu daugeliui p. Gailiūnienės minčių, ypačingai, kad gyvename pagal sustojusius laikrodžius ir vengiame realybės. Taip pat ir "lietuviškasis patriotizmas" yra vaizdžiai aptartas. Tai lyg mano pačios mąstymai, kurių nepajėgiau išreikšti žodžiais. Tik nepatinka tremtinio sąvokos neteisingas pavartojimas.

Taip pat ir P. Razminas, savo logiško straipsnio pradžioje vartojęs "išėivija", vėliau be "tremties" neapsieina. P. Razminas Kasselio gimnazijoje buvo mano lietuvių kalbos mokytojas, todėl man yra visai aiškus toks taisyklingas ir šaltas padėties išgvildinimas jo straipsnyje. Tačiau nenorėčiau sutikti su p. Razmino lietuviškų institucijų svarbos sąstatu. Pirmoje vietoje statyčiau lietuviškąją parapiją, antroje — lietuvišką šeimą, o trečioje — lietuvišką mokyklą. Ir dar du reikalingi priedai: sportas ir organizacijos.

Šį savo įsitikinimą mėginčiau taip pateisinti. Jeigu mūsų uždavinys išėivijoje yra išlikti sąmoningais lietuviais, tai pirmiausia turime kreipti dėmesį į savo dvasios sveikatą. Mums yra reikalingas sargas, kurs mus perspėtų visuose užsimojimuose. Jeigu vaikų sargais yra jų tėvai, tai kas saugos ir mokys tėvus? Suaugusiajam kelių teisingumą ir tobulėjimo galimybę užtikrina tikėjimas, klausymas Bažnyčios ir sąžinės balso. Be nuolatinio tobulybės siekimo yra neįmanomas joks pasisėkimas. Tai ypač yra žymu lietuviškoje veikloje, kur susikerta tiek visokių idėjų. Mes nemokame atiduoti kitiems to, kas jiems priklauso. Kalbėdami apie Lietuvą, mes užmirštame lietuvį; kalbėdami apie lietuvį, užmirš-

tame, kad jis yra žmogus; kalbėdami apie žmogų, galvojame tik apie pasaulį. Tad nesunku suprasti, kodėl mūsų tautiniai ir politiniai pasiryžimai yra atsidūrę neišėinomose kryžkelėse. Mes bėgame nuo tiesos išivaizdavimais, nuo teisingumo — neigimais, nuo meilės — niekinimais, nuo Dievo — nesidomėjimu.

Tad jeigu mes esame su šiomis ydomis ne tik tėvai, bet ir mokytojai, bet koks idealas mums bus tik priemonė, kuriam nors savanaudiškumui pasiekti. Veltui bus vaikai mokomi liuanistinių dalykų, kai jų dėmesys bus kita linkme pakrypęs. Galime jaunime stengtis puoselėti meilę savo tėvų žemei, tik lygiagrečiai nežemindami kitų kraštų, nes antžmogio triumfas žuvo drauge su prieškarine Vokietija.

Sportas jaunimui yra tarsi vaistas nuo jo energijos išliejimo naktiniuose klubuose ar nepageidaujamuose privačiuose pobūviuose. Jis daugiau reikalingas besimokančiam jaunimui, norinčiam išaugti ir fiziniai sveiku. Sportininkas negali tapti paliegėliu, nes, išugdydamas sveiką kūną, apsaugos žmogų nuo haliucinacijų, nervingumo, įkyrių manierų ar liguistų užsidegimų.

Organizacijos yra reikalingos, kad padėtų jaunimui visapusiškai bręsti santykiuose su kitais asmenimis. Jos taip pat jaunam žmogui duoda galimybės tobulinti savo gabumus, vadovaujant bei kuriant. Jos suteikia progą išmokti gerbti artimą ir ugdyti savo asmenybę.

Sportas ir organizacijos — tai dirva kurtis lietuviybės židiniais — šeimoms. Ruošiami tarp miestiniai turnyrai ir stovyklos duoda geriausią progą jaunuoliams susitikti, pasikalbėti, susidraugauti ir pagaliau susituokti. Bet lietuviška parapija yra visa ko pa-

grindas. Šeimos, atlikdamos religines praktikas lietuviškoje bažnyčioje, galvoja lietuviškai. Tikėjimui yra reikalinga širdis. Duokime lietuviškai parapijai vokiečių kunigą, kurs į mus prabils akcentuota anglų kalba, ir niekas mūsų netrauks į tokią parapiją. Mums būtinai bus reikalingas lietuviškai kalbąs kunigas. Todėl svarbu, kad nebūtų mišrių šeimų, svarbu, kad jaunimas dalyvautų lietuviškuose sporto klubuose ir organizacijose. Be savos kalbos bažnyčioje mūsų vaikai bus kaip ir ne mūsų.

REDAKCIJOS PRIERAŠAS. Antrąją premiją laimėjęs p. Gailiūnienės straipsnis (ir. š. m. "L. L." balandžio mėn. nr.) sukėlė daug susidomėjimo ir diskusijų. Čia įdėjome tik dviejų skaitytojų pasisakymus: vieną peikiantį, kitą giriantį. Esame gavę daugiau rašinių šiuo klausimu, bet vieni jų buvo pernelyg ilgi, kiti gyrė ar peikė, neduodami jokių argumentų, kiti autorę kritikavo už tai, ko jos straipsnyje visai nebuvo. Kaip jau esame minėję pirmiau, autorės straipsnio mintims pritariančių buvo žymiai daugiau negu nepritariančių.

Manome, kad autorė pateikė daug drąsių, gal daugeliui nemalonių, bet teisingų minčių, tačiau, šiuo keliu išibėgėjęs, per toli nuėjo ir pakliuvo į pavojingus kelius. Gal ne visos išvados buvo šimtu procentų teisingos, gal buvo perdėjimų. Tai buvo, tur būt, pagrindinė priežastis, dėl ko jury komisija jai priskyė ne pirmąją, o tik antrąją premiją, tai buvo taip pat ir tų smarkių diskusijų pagrindinė priežastis.

Paliestas klausimas labai jautrus, bet jį paliesti buvo naudinga. Dabar maždaug turime vaizdą, kurioje vietoje esame, kaip mūsų visuomenė galvoja, kokių veiklos ar kovos metodų lai-

kosi. Vieni pasisako už tradicinius metodus, o kiti ieško naujų. Vieni sako, kad mes einame geru keliu, o kiti mano, kad klaidingu. Vieni giria tik tai, kas buvo Lietuvoje, ir peikia, kas yra čia, o kiti giria tai, ką čia rado, lyg gailėdamiesi ar piktindamiesi, kad Lietuvoje to nebuvo. Vieni norėtų, kad čia jų gyvenimas būtų tik laikinis, o kiti nė negalvoja, kad galėtų kur nors iš čia keltis. Kad yra įvairių žmonių ir įvairių nuomonių, tai visai natūralu, bet negera tik tai, kad dažniausiai savo nuomonėse ir teigimuose ar neigimuose nueinama į kraštutinumus. Iš to ir kyla visos diskusijos, nesusipratimai ir neaiškumai.

Vieni sako, kad mes turime pagaliau susitaikyti su realybe, o kiti mano, kad prieš ją reikia visomis jėgomis kovoti. Savo teigimuose ir vieni ir kiti paprastai nueina į kraštutinumus. Mes neturime nei su realybe susitaikyti, nei prieš ją kovoti, bet ją matyti. Turime suprasti dabartines sąlygas ir prie jų derinti savo veiklos bei kovos metodus. Pasikeitus gyvenimo sąlygoms, tuoj užmiršti savo praeitį ir idealizmą, būtų negražu. Bet taip pat būtų labai klaidinga nekreipti dėmesio į dabartį ir gyventi tik praeitimi. Žmogaus širdžiai sujaudinti reikia ir poezijos, bet jeigu visa mūsų kova už laisvę ir už lietuviybę remsis tik poezija, tai ne daug ką tepasieksime.

Šia proga gal dar bus pravartu pastebėti, kad labai geras visuomenės subrendimo ir kultūringumo matas yra kritika. Žmogaus subrendimą ir kultūringumą parodo tai, kaip jis priima kitų kritiką ir kaip jis kitus kritikuoja. Metę šios rūšies žvilgsnį į mūsų visuomenę, per daug nenudžiugsime. Tikros kritikos mums trūksta. Mes nesu gebame susidaryti sintezės, bet paskęstame smulkmenose. Mėgindami ką nors

kritikuoti, tuoj nueiname į kraštutinius: arba perdėtai giname, arba visiškai suniekiname. Jokiu būdu nesurandame vidurio kelio ir nemokame atskirti grūdų nuo pelų. Neįsigiliname, neivertiname, bet sprendžiame iš pirmo įspūdžio.

Tačiau dažnai patys mūsų rašytojai ar menininkai kritikus prie to veda, džiaugdamiesi ir didžiudamiesi, kai jiems kiti tuščius komplimentus sako, ir amžinai užsirūstindami, kai kokia nors smulkmena jų veikalui ar menui prikišama. Čia tenka vėl pakartoti J. Girniaus žodžius: "Nepakelti kritikos yra kultūrinio nuosmūgio pažymys."

PASIKALBĖJIMAS

SU J. GLIAUDA

ALĖ RŪTA

Yra atgarsių, kad jūsų paskutiniame premijuotame romane, "Šikšnosparnių soste", esą priešingų krikščionybei minčių. Ar tai tiesa?

Vaizduodamas savo personažo dvasinį pasaulį, autorius pavaizduoja jį be jokiu savo įnašų į to personažo prigimties esmę. Jeigu autorius mėgintų ta proga pasiduoti didaktikai, moralizacijai, savo pasaulėžiūros bei pasaulėjautos pareiškimams, jis nusikalstų meninei tiesai. Jeigu personažas yra ieškas tipas, autorius kartu su juo ieško; tačiau poieškių sfera ir čia nėra autoriaus, bet jo personažo. Taip, konkrečiai kalbant apie šį romaną, mano pagrindinis veikėjas ateina skeptiku. Visas gyvenimas jam susideda iš grandinės iliuzijų. Jis mėgina tas iliuzijas pažinti, bet jomis nusivilia. Gyvenimas jį masina naujomis iliuzijomis, kurios jam tiek įdomios, kol jis, remdamasis savo prigimties esme, analitiškumu ir skepticizmu, nusi-

vilia ir savo naujais atradimais. Ta prasme ir dvasiniai, religiniai aspektai mano personažo ieškojimuose jo yra perkeliama į iliuzijų pasaulį.

Ar jums neatrodo, kad šis trečiasis premijuotas romanas iki šiol susilaukė per mažą recenzentų dėmesio?

Autorius, tur būt, labai retai vertina visa tai, kas paskubomis parašoma, jo veikalui pasirodžius. Knygos vertės nenusako tai, ar daug ar mažai pasirodė recenzijų, bet pasirodžiusių recenzijų kokybė. Galutinis veikalo įvertinimas priklauso istorijai. Tai yra nepaperkamas teismas. Jo grėsmėje privalo gyventi kiekvienas kūrėjas.

Ar šis romanas yra išėivijos buities knyga, ar, kaip prasitarė vienas kitas, filosofinis žmogaus apsprendimas, jam netekus tėvynės?

Šio veikalo veikėjas yra lietuvis, todėl jo buities aplinka yra susijusi su lietuvišku gyvenimu, to gyvenimo interesais ir problematika. Jeigu tas pats personažas būtų kitos tautybės, visą romano buitį tektų derinti kitoms sąlygoms. Jeigu mes imsime kenčiantį biblinį Jobą lietuvių asmenyje, leiskime jam kentėti lietuviškoje butyje prie "šikšnosparnių sosto". Jeigu imsime kenčiantį, klystantį, norintį įtikėti biblinį Jobą vokiečio asmenyje, leiskime jam kentėti ir ieškoti "namuose ant smėlio". O jeigu imsime kenčiantį biblinį Jobą, nepajėgiantį įtikėti ir savo psichikoje pateisinti išgyvenamų kančių, leiskime jam vėl parpulti ties "šikšnosparnių sostu". Man asmeniškai atrodo, kad tikėjimu savo kančių neatsveriančio modernaus Jobo kančios yra sunkesnės už biblinio Jobo kančias.

Kaip reikia suprasti kelionės tyruose simboliką, kūdikio radinį, Įterptinę novelę, pavadintą "Valkatyno giesme"?

Tie du romano skyriai yra romano vyriausiojo veikėjo ieškojimų, radinių ir praradimų sintezė. Drauge tie skyriai išeina iš romano apimties, tampa savarankiškomis deklaracijomis, o romanas tampa jų papildiniu arba iliustracija, apvilktą lietuviškos buities rūbais.

SPLENDOR IN THE GRASS

Tai vienas iš nedaugelio filmų, kuris suaugusio žiūrovo, tur būt, neapvils. Šiam teigimui yra dvi priežastys: iškeltos problemos gyvenimiškumas ir labai gera vaidyba. Dabar visur kalbama, diskutuojama ir rašoma apie paauglių problemą. Matoma, kad nėra taip, kaip turėtų būti, ieškoma priežasčių, kaltinama aplinka, filmai, žurnalai, knygos, mokykla ir pagaliau didžiausia kaltė suverčiama tėvams. Tėvai kaltinami, jei vaikas iš namų pabėga, tėvai smerkiami, jei vaikas tampa gatvės padauža, tėvai yra vaiko blogo mokymosi priežastis, o mes, lietuviai, prie visa to dar tėvams priskiriame ir vaikų menką lietuvių kalbos mokėjimą. Ar tėvai tikrai tų kaltinimų užsipelno? Manome, kad bent dalinai reikia juos laikyti vienokio ar kitokio vaikų elgesio priežastimi. Žinoma, blogos valios čia nėra — jie stengiasi ir nori, kad vaikai būtų geri, jie juos kontroliuoja, perspėja, bėra, bet norimų rezultatų dažnai nepasiekia savo auklėjimu dėl to, kad tas auklėjimas yra klaidingas, kad prikišami pirštai ne ten, kur reikia, ir ne taip, kaip reikia. Auklėjimas yra menas, kurio nepakankamai rimtai stengiamasi išgyti, manant, kad vaiko pagindymas jau kvalifikuoja tėvus būti tinkamais jo auklėtojais.

Filme parodoma du jaunuoliai (Natalie Wood ir Warren Beatty), kurie taip vienas kitą išsimyli, kad tartum patenka į kažkokį pasakų pasaulį, visai atitrūkdami nuo aplinkos. Deja, juodu tą aplinką, ypač savo šeimose, labai jaučia: ji yra tokia šalta, visai nesiderinanti su jūdviejų įkaitusiomis širdimis. Kai vienas ir kitas pakilia nuotaika ir pirmosios meilės svai-guliu apimti grįžta namo, ten randa tik domėjimąsi bizniu bei kitais materialiniais reikalais. Toji namų aplinka taip nesiderina su jūdviejų nuotaika! Tėvai jų nesupranta, neatjaučia, jiems nepadeda.

Tėvas liepia sūnui tik siekti aukštojo mokslo, o savo mylimąją visiškai užmiršti. Motina primena dukrelei, kad „geros mergytės berniukais nesidomi“. Tad gal visai nenuostabu, kad tas nuo meilės įkaitęs berniukas, susidūręs su tokia šalta aplinka šeimoje, gauna plaučių uždegimą, o mergaitė, susiardžiusi nervus, patenka į psichiatrinę ligoninę.

Laikas vis dėlto vieną ir kitą verčia taisyti prie gyvenimo aplinkybių. Jis veda be jokios ypatingos meilės atsitiktinai savo gyvenimo kelyje pasipainiojusią italiukę, o ji taip pat planuoja ištekti už kito, nors pirmoji meilė tebedega širdyje. Čia pasirodo abiejų rimtumas ir dvasios stiprybė, kai šiuo nauju prieš jų valią pakrypusiu keliu ryžtasi eiti ir kai kantriai ima ant pečių tėvų kalte uždėtą našta.

Vaidyba, kaip sakėme, puiki. Natalie Wood bus rimta kandidatė gauti „oscarą“, o Warren Beatty (artistės Shirley MacLaine brolis) savo debiutu įrodė, kad šis pirmasis jo filmas nebus paskutinis;

BRIDGE TO THE SUN

Filmas šiek tiek primena „Madame Butterfly“ operą, tik čia ne japonė teka už amerikiečio, bet amerikietė už japono. Yra įdomus dviejų kultūrų ir dviejų rasų susitikimas, kuris dar labiau suįdomėja. Ir susikomplicuoja, kai veiksmas vyksta antrojo pasaulinio karo metu, Pearl Harbor, Nagasaki ir Hiroshima žiauriųjų įvykių fone. Čia susikerta tėvynės meilės jausmai su lojalumu kitai šaliai, kuriai priklauso taip artimas asmuo... Šios mintys, filme išreikštos gyvais vaizdais, ir mums, atsidūrusiems tarp dviejų kultūrų, yra įdomios, nors filme ir nesiūlomas joks šios sunkios problemos išrišimas. Bet pagaliau juk ji yra rišama kiekvieno individo pagal savo įsitikinimus ir sąžinę.

Filmas gali būti įdomus visiems, išskiriant mažus vaikus.

1961 M. TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNIAI

SVEČIAVIMASIS IR JO KULTŪRA - A. Grauslys	3
TILTAS TARP ŽEMĖS IR DANGAUS — dr. J. Prunskis	9
ŽMOGUS, KURIS PAVOGĖ DIEVĄ — F. Dickenson	12
ATIDENGIANT LAISVĖS KOVŲ PAMINKLĄ — B. Krištanavičius, S. J.	35
GYVULYS PRIEŠ ŽMOGŲ — B. Markaitis, S. J.	37
ŠIRDIES ŠVELNUMAS — TAKTAS — A. Grauslys	41
Į KALNUS, Į AUKŠTYBES — dr. J. Prunskis	46
ŠYPSNIO DOVANA — A. Grauslys	67
MOKSLO ŠVIESA, MEILĖS ŠILIMA — dr. J. Prunskis	70
SVARBIAUSIEJI MUSŲ UŽDAVINIAI IŠEIVIJOJE — P. Razminas	99
TREMTIES LIETUVOJE PASIDAIRIUS — N. Gailiūnienė	103
MOTINOS DIENAI — D. Augienė	131
MŪSŲ TAUTINĖS GYVYBĖS IŠLAIKYMAS — J. Gyls	134
MUSU BALSAS TAVE TEPASIEKIA — vysk. V. Brizgys	139
PAMESTIEJI DEIMANTAI — N. Jankutė - Užubalienė	163
MODERNIOJO MENO KLAUSIMAI — A. Kezys, S. J.	166
IDEALŲ BESIEKIANT — D. Augienė	195
JUOKAS IR PAJUOKA — A. Grauslys	198
ŽEMĖS SAUJELĖ — V. Frankienė	202
KENČIANČIOS TAUTOS AIDAS — I. Naujokas	227
DU ŽODŽIAI — P. Razminas	232
BAŽNYČIA IR TIKROVĖ — M. Pribilla, S. J.	259
KONTRASTAI — B. Markaitis, S. J.	266
KAS SVARBIAUSIA? — O. Galvydienė	273
RELIGINIS SAJŪDIS AMERIKOJE — dr. J. Prunskis	275
LIETUVIŠKOSIOS IŠEIVIJOS TIKSLAI — Z. Prūsas	291
NEDAVERTINTA KNYGA — A. Grauslys	296
TARP MEILĖS IR NEAPYKANTOS — E. Vasyliūnienė	299
KANČIA IR LAIMĖ — dr. J. Prunskis	301
IŠMOKIME DŽIAUGTIS GYVENIMU — E. Šulaitis	302
MUSŲ DIDIEJI UŽDAVINIAI — J. Janonis	323
AR LAIMĖ ČIA GALIMA, — A. Grauslys	327

EILĖRAŠČIAI

SNIEGAS. MĖNESIENA. VĖJAS — N. Jankutė	60
EILĖRAŠTIS — D. Mitkienė	122
TĖVE MUSŲ — D. Mitkienė	188
AD TERTIAM — J. Gutas	274
NEPRAŽYSK PER ANKSTI — J. Aug.-Vaičiūnienė	345

PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO

VAIKŲ ŽAISLŲ PROBLEMA — dr. J. Vaišnora, M.I.C.	17
AR KATRELĖ BUS LAIMINGA? — K. Eglinis	21
PIRMOSIOS ŽMOGAUS GYVENIMO DIENOS — D. Petrutytė	83
MELAGIAI NEGIMSTA — I. Pašušvys	89
ŠEIMOS UŽDAVINIAI — J. Vargelis	124
ŽMOGUS — ĮSIKŪNĖJUSI DVASIA — D. Petrutytė	150

FIZINIS AUGIMAS IR DVASINĖ PLĖTRA — D. Petrutytė	183
JAUTRUMO LAIKOTARPIAI — D. Petrutytė	207
JUDESIO REIKŠMĖ AUKLĖJIME — D. Petrutytė	252
VAIKO KALBOS VYSTYMASIS — D. Petrutytė	284
MOKYKLA IR TĖVAI — B. Markaitis, S. J.....	304
JUSLIŲ REIKŠMĖ AUKLĖJIME — D. Petrutytė	308
TĖVŲ PAVYZDYS — B. Markaitis, S. J.....	332
AR JAUNUOLIS NEREIKALINGAS GLOBOS? — P. Alšėnas	337
RELIGINIO AUKLĖJIMO REIKALINGUMAS ŠEIMOJE — A. Kepys, S. J. . .	339

JAUNIMO PASLAPTYS

APIE GRAŽŲ ELGESĮ — E. Šulaitis	56
NESKAIŠČIOS MINTYS — J. Vaišnys, S. J.....	91
MERGAITĖS GROŽIS IR ŽAVUMAS — J. Vaišnys, S. J.....	249
MEILĖ PAVERGTAI TĖVYNEI — R. L. Spingytė	279
AMERIKIETĖS AR LIETUVAITĖS? — K. P. B.....	315
AŽUOLO MIRTIS — V. Frankienė	316

RŪPIMIEJI KLAUSIMAI

MALDA IR ŽMOGAUS GYVYBĖ — J. Vaišnys, S. J.....	27
KAS YRA KUNIGAS — P. Alšėnas	189
ŽVILGSNIS Į MODERNŲ ŠV. RAŠTO AIŠKINIMĄ — dr. P. Celiešius.....	235
KADA SUTVERIAMA ŽMOGAUS SIELA? — J. Vaišnys, S. J.....	277
KŪNO PRISIKĖLIMAS — J. Vaišnys, S. J.....	312

IDĖJOS IR ŽMONĖS

UŽ PASAULIO GYVYBĘ! — A. Šmulskštienė	23
KŪRYBINĖ UGNIS — B. Markaitis, S. J.....	26
VISUOTINIO BAŽNYČIOS SUVAŽIAVIMO BELAUKIANT — A. Grauslys	49
DVASINĖ JAPONIJOS JAUNIMO KRIZĖ — A. Grauslys	51
DAR APIE DOROVINĮ PERSIGINKLAVIMĄ — P. Cinikas, M.I.C.....	54
KATALIKŲ BAŽNYČIA KUBOJE — A. Grauslys	74
APIE PAGARBĄ IR MEILĖ GYVYBEI — P. Alšėnas	79
RABINDRANATH TAGORE — A. Grauslys	111, 141
KALBA NOBELIO LAUREATAI — dr. J. Prunskis	120
BAŽNYTINIO GIESMYNO SULIETUVINIMO KLAUSIMU — dr. P. Mačiulis	123
RELIGIJOS ILGESYS — dr. J. Prunskis	148
BAŽNYČIA KONGO SUIRUTĖJE — A. Grauslys	174
VIENAŠALIŠKAS KRISTUS — G. Diekmann, O.S.B.....	178
GIMTOJI KALBA PAMALDOSE — A. Tamošaitis, S. J.....	213
SKAITYTOJŲ NUOMONĖS — J. Vaišnys, S. J.....	217
ŽODŽIO LAISVĖ BAŽNYČIOJE — K. Rahner, S. J.....	245
AR JAU TURIME "TAKYTIS SU REALYBE", — L. Dambriūnas	341
REALIOS PASTANGOS LIETUVYBĖS IŠLAIKYMU — E. Gerdauskaitė ...	346

Į turinį nėra įtraukta kiekviename numeryje buvusių filmų aprašymų ir kai kurių kitų smulkesnių dalykėlių.

“Laiškai Lietuviams” leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiučio dvimėnesini. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Adresas: 2345 W. 56th St., Chicago 36, Illinois, USA.

“Laiškai Lietuviams” skelbia konkursą parašyti straipsniui jaunimo klausimais. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių (bet gali būti trumpesnis), kuriame būtų nagrinėjamos mūsų jaunimo religinės, moralinės, tautinės ar socialinės problemos. Jis gali būti parašytas straipsnio arba beletristinė forma. Temas pasirenka patys autoriai. Nebūtinai temoje reikia rašyti apie visas minėtas problemas, galima iškelti tik kurią nors vieną. Rašiniai turi būti tokie, kad tiktų “Laiškų Lietuviams” jaunimo skyriui. Premijuoti ir nepremijuoti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami “Laiškuose Lietuviams”.

Rašiniai pasirašomi slapyvardžiu, atskirame vokelyje pažymėjus tikrąją autoriaus pavardę ir adresą. Redakcijai jie turi būti atsiųsti iki 1962 m. vasario mėn. 1 dienos.

Konkurso jury komisija: Julija Švabaitė-Gylienė, Nijolė Jankutė-Užubalienė, Asta Veličkaitė, Česlovas Grincevičius ir Leonas Zaremba, S. J.

Už keturis geriausius rašinius bus duodamos šios premijos: I — \$100, II — \$75, III — \$50 ir IV — \$25. Jeigu nebus pakankamo skaičiaus gerų rašinių, jury komisija gali ir kitaip paskirstyti premijas.

Konkurso laimėtojams premijos bus iteiktos “Laiškų Lietuviams” metinėje šventėje Jaunimo Centre 1962 m. kovo mėn. 17 d. 7 val. vakaro.

Atsiųsta paminėti

Dr. Pr. Gaidamavičius. DIDYSIS NERIMAS. Žvilgsnis ieškančion žmogaus širdin. Aplanakas V. K. Jonyno. Immaculata Press, Putnam, 1961. 298 psl., kaina \$2.50.

Tai yra kiekvieno žmogaus nerimas, glūdįs jo širdyje ir likime. Juk kas savo gyvenime neieško laimės, tiesos, gėrio, grožio ir paties Dievo?

Alfonsas Gricius. PAŽADINTI SFINKSAI. Poezija. 48 psl., kaina \$1.50. Išleido “Lietuvių Dienos” (finansavo kun. J. Kučingis), 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif.

Autorius sukūrė stiprią formą ir suteikė egzotišią nuotaiką šiam eilėraščių rinkiniui, skirtingam nuo daugelio kitų, pasirodančių šiais laikais.

TAUTOS PRAEITIS. Istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas. Tomas I, knyga 3. Šioje knygoje yra labai daug įdomios istorinės medžiagos, surinktos R. Sealey, P. Rabikausko, S. J., M. Biržiškos, dr. A. Rukšos, dr. J. Matuso ir kt.

Ateinančiais metais “Laiškuose Lietuviams” bus įvairių pagerinimų. Jūs padidinsime keturiais puslapiais, uždėsime labai elegantišką viršelį, nuotraukas spausdinsime ant gero kreidinio popieriaus. Už visus šiuos pagerinimus reikės pridėti metams apie du tūkstančius dolerių. Nors iš dabartinių prenumeratų vos tegalime užmokėti spausdinimo išlaidas, bet prenumeratos kainos nepakelsime. Tikimės, kad skaitytojai laisvu noru pridės kokią dolerį.

Šia proga dėkojame pinigine auka parėmusiems “Laiškus Lietuviams”.

10 dol. aukojo A. Stumbraitė (Chicago).

5 dol. — V. Bubrevičius (Los Angeles).

4 dol. — B. Konauka (Chicago).

3 dol. — V. Rygertas (Chicago) ir V. Naudžius (Cicero).

2 dol. — A. Pužauskas, T. Alenskienė, B. Graužinis, A. Šiurna, A. Šembrotas, P. Kaselis, J. Maskoliūnas, K. Petreikienė (visi Chicago); E. Anužis, B. Vaitkūnaitė (Detroit); A. Vasiliauskas (Cicero), A. Valaitis (Cleveland).

1 dol. — S. Strokas, A. Petkevičius, A. Martinkus, M. Ausiukaitienė, K. Daknevičienė (Chicago); S. Patlabaitė (Cicero).

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

